

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Právnická fakulta

Katedra občanského práva

POSTAVENÍ VĚŘITELŮ V KONKURSU

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Petr Smolík, PhD.**

Zpracovala: **Šárka Jandová**

5. ročník

Handkeho 3

Olomouc, 779 00

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Podpis:

A simple, handwritten signature consisting of a few loops and a horizontal stroke.

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu této diplomové práce, JUDr. Petrovi Smolíkovi, PhD., za konzultace a doporučení poskytnutá při zpracování tématu diplomové práce.

Osnova

Úvod	1
§1 Uvedení do problematiky	2
1.1 Exkurz do švýcarské úpravy konkursního práva.....	5
§2 Dvě formy úpadku ve vztahu k věřitelům	6
§3 Podmínky a příslušnost řízení	7
§4 Subjekty řízení obecně	11
§5 Stručné nastínění průběhu konkursního řízení	12
5.1 První fáze konkursního řízení	12
5.1.1. Ochranná lhůta	13
5.1.2. Prohlášení konkursu	15
5.1.3. Přihlášky pohledávek	16
5.1.4. Odporovatelnost a neúčinnost právních úkonů	16
5.2. Druhá fáze	17
5.3. Závěrečná fáze	18
§6 Konkursní podstata	18
§7 Postavení věřitelů v konkursu	19
7.1. Obecná rovina	19
7.2. Konkursní věřitelé.....	21
7.3. Požadavky na věřitele konkursu vyplývající z jiných ustanovení ZKV	22
7.4. Účinky prohlášení konkursu na věřitele	22
7.5. Postavení věřitele dle SchKG	24
7.6. Uspokojení věřitelů po skončení konkursu dle SchKG.....	26
§8 Věřitelské orgány	26
8.1. Schůze konkursních věřitelů	28
8.2. Výbor konkursních věřitelů	31

8.3.	Orgány konkursního řízení dle SchKG	33
§9	Konkursní věřitelé jako subjekty řízení uplatňující své nároky	35
9.1.	Věřitelé podstaty	37
9.2.	Věřitelé s pracovními nároky	39
9.3.	Věřitelé oddělení	40
9.4.	Věřitelé vyloučení z podstaty	41
9.5.	Ostatní pohledávky	42
9.6.	Pohledávky věřitelů dle švýcarské úpravy	44
9.7.1.	Pohledávky nezávislé na druhu	45
9.7.2.	Podmíněné pohledávky	45
9.7.3.	Veřejnoprávní pohledávky	45
9.7.4.	Pohledávky vzniklé po prohlášení konkurzu	46
9.7.5.	Nemajetkové nároky	46
§10	Úpadkové delikty	46
§11	Současný vývoj	48
11.1.	Druhé čtení poslaneckého návrhu na změnu ZKV ze 14. 12. 2004 ve vztahu k postavení věřitelů a jeho myšlenkový přínos	48
11.2.	Věcný záměr nového úpadkového zákona	52
§12	Shrnutí	57
§13	Použitá literatura	60

ÚVOD

Diplomová práce nemá za cíl obsáhnout celé konkursní řízení komplexně, ale je zaměřena na objasnění problematiky postavení věřitele v konkursu. Dosáhnout poměrného uspokojení právě věřitelů je samotným cílem celého zákona o konkursu a vyrovnání. Tím je jasně stanovena zásadní úloha věřitelů nejen v rámci celého řízení, ale i před prohlášením konkursu a poté po jeho zrušení. Současná úprava navzdory početným novelizacím nedává tomuto subjektu řízení všechny potřebné nástroje k ovlivnění průběhu konkursu a k uplatnění svých práv, proto je třeba na určité problémy poukázat.

Tato práce je psána podle právního stavu k 10. 4. 2006, kdy nová právní úprava konkursního řízení zákonem o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), tedy alespoň vládní návrh, byla schválena jak poslaneckou sněmovnou, tak i senátem a čeká jen na podpis prezidenta a ukončení schvalovacího procesu druhého, tzv. poslaneckého návrhu. Mnohé nedostatky současně platné právní úpravy by proto mohly být zažehnány a podnikatelské prostředí v České republice i postavení věřitelů by se mohlo tímto výrazně zlepšit.

Samotná práce je v důležitých bodech srovnávána s úpravou švýcarskou, se kterou jsem se seznámila během svého jednosemestrálního studijního pobytu na univerzitě v Zürichu. Rozdělena je do jedenácti kapitol. V první je charakterizována povaha konkursního práva u nás a ve Švýcarsku a možné jiné způsoby řešení úpadku. Ve druhé a třetí jsou popsány druhy úpadku, podmínky a příslušnost řízení, to vše v relaci k věřitelům. Je zde rozebrána podmínka prokázání mnohosti věřitelů v návrhu na prohlášení konkursu ze strany věřitele. Čtvrtá kapitola je věnována obecnému přiblížení subjektů konkursního řízení. Pátá poté má za úkol popsat průběh konkursního řízení a to jen velice stručně, aby tak poskytla základní přehled a netvořila přitom převážnou část práce. V šesté je nastíněn institut konkursní podstaty. Samo postavení věřitelů v konkursu od obecného vymezení pojmu přes účinky

prohlášení konkursu až po srovnání s úpravou švýcarskou je rozebráno v kapitole sedmé. Osmá pak podrobně popisuje orgány konkursního řízení tvořené věřiteli, přičemž je zde představena i úprava dle švýcarského práva. Zmíněny budou práva a povinnosti věřitelů v těchto orgánech i práva a povinnosti těchto orgánů samotných. V deváté kapitole bude pozornost zaměřena na problematiku nároků, které věřitelé v rámci konkursního řízení uplatňují. Trestněprávní aspekt konkursního práva jsem uvedla v kapitole desáté. Poslední jedenáctá shrnuje zajímavé myšlenky z dlouhého procesu novelizace současně platného zákona a zároveň z postupné tvorby nového uceleného kodexu, na který se již tak dlouho čeká.

§1 Uvedení do problematiky

Konkurs a vyrovnání tvoří v současném českém právu dvě základní možnosti řešení úpadku.¹ K žádnému jinému účelu jich ani nesmí být použito. Pro svou obecnou povahu se používají k řešení úpadku bez ohledu na skutečnost, jestli je úpadce fyzická nebo právnická osoba, podnikatel nebo osoba nepodnikající.

Oba tyto instituty jsou součástí civilního procesu, tvoří zde samostatné procesní druhy s řadou specifik, které je odlišují od ostatních a odůvodňují tak potřebu jejich samostatné úpravy. Ať se jedná o jejich komplexní charakter, který spočívá ve spojení nalézacího a vykonávacího řízení tzn. v jednom řízení může být pohledávka přiznána i realizována, nebo o to, že zde dochází k řešení sporu, ale také i k novému majetkovému uspořádání, což je typické

---

¹ mimo tohoto existuje ještě mimoprocenální způsob řešení, v našem případě prostřednictvím narovnání dle §585 OZ, který ovšem není tak častý

hlavně pro nesporná řízení. Významný je také bezprostřední vliv tohoto řízení na hmotněprávní vztahy, který ovšem nic nemění na procesněprávním zařazení.²

Konkursní řízení se vyvinulo v souvislosti s rozvojem tržních vztahů a v současné době je upraveno *zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (ZKV)*. Pro tento relativně nový procesní druh je typické, že je v jednom řízení řešeno uspořádání majetkových poměrů všech dotčených účastníků řízení. Tito mají být uspokojeni rovnoměrně a spravedlivě. Jinak řečeno je konkurs pokládán za takové majetkové uspořádání, aby poškození věřitelů bylo co možná nejmenší. „Cílem konkursu a vyrovnání je dosáhnout poměrného uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkursní podstatu, a to za podmínek stanovených tímto zákonem.“ (*§ 2 odst. 3 ZKV*)

Tento typ procesu je také zvláštní tím, že právo na spravedlivý proces neboli rovné možnosti stran tu musí být modifikovány a to z důvodu ochrany všech věřitelů. Za použití standardních prostředků by byli zvýhodněni ti věřitelé, kteří byli v předstihu nebo ti, kteří jsou ekonomicky silnější nebo postupují na úkor ostatních. Použití těchto zásad by zde proto působilo nespravedlivě vůči většině věřitelů. Existuje ovšem řada dalších odlišností od běžného řízení dle *OSŘ*. Jednou z nich je skutečnost, že zde není překážka litispendence, což znamená, že každé pozdější podání se pokládá za přistoupení k řízení (*§ 4 odst. 4 ZKV*). Instituty jako navrácení lhůty nebo obnova řízení jsou nepřípustné, možnost podání opravných prostředků je omezena. Na rozdíl od sporného řízení se rozhoduje bez jednání, s výjimkou přezkumného a závěrečného jednání. Další odchylka od zásad klasického řízení je rozhodování formou usnesení, které je okamžitě vykonatelné.

Uplatňuje se zde zato zásada „*par conditio creditorum*“, rovné podmínky pro všechny věřitele. Tato zásada znamená, že všichni věřitelé stejné třídy se uspokojují poměrně, bez

---

² Civilní právo procesní, Prof. JUDr. Alena Wintrová, CSc. a kolektiv, 2. aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha a.s., 2002, str. 594

ohledu na dobu vzniku pohledávky, na dobu jejího uplatnění, důvod nebo způsob vzniku. V úpravách ovšem vznikly z tohoto principu určité výjimky, které vyplývají z potřeby upravit postavení oddělených věřitelů, věřitelů přednostních a také zohlednit vlastní povahu pohledávek za podstatou. I zde ovšem uvedená zásada zajišťuje vyváženost vztahu mezi jednotlivými skupinami věřitelů, ale i rovnost věřitelů z téže skupiny.

V jiných světových zemích jsou známy také různé další druhy řešení úpadku. V americkém zákonodárství vznikla tzv. reorganizace - dle soudem schváleného dlouhodobého plánu³, za dohledu soudu a věřitelů, při zachování provozu podniku i za trvání insolvenčního řízení. Výhodou této alternativy je nejen to, že zachovává provoz podniku (a tedy i možnost dalšího pracovního uplatnění dlužníkových zaměstnanců), a to i po skončení insolvenčního řízení, nýbrž především to, že kvalitně provedená reorganizace vede k lepšímu uspokojení dlužníkových věřitelů (než při prostém zpeněžení dlužníkovy majetku). Znamená to postupné uspokojování věřitelských pohledávek, čímž mohou věřitelé dosáhnout zpravidla příznivějšího výsledku v celkovém rozvrhu. České úpadkové právo zatím nemá tuto možnost upravenou, ale její budoucí potřeba zakotvení se zdá být více než zřejmá.⁴

ZKV řeší tedy majetkové vztahy, které se dostaly do určité krizové situace, kterou je úpadek dlužníka. Činí tak formou soudního řízení, konkursního nebo vyrovnacího. Podstatou konkursu i vyrovnání je určité majetkové uspořádání. Základní podmínkou, aby mohlo dojít k tomuto majetkovému vypořádání, je existence úpadku dlužníka, takový dlužník musí mít více věřitelů a majetek postačující k úhradě nákladů řízení. Účelem a cílem konkursu i vyrovnání je tedy rozumné uspořádání majetkových poměrů všech subjektů, dotčených dlužníkovým

---

³ jenž bývá označován jako "plán ozdravení", "plán reorganizace" nebo "plán platební neschopnosti"

⁴ Civilní právo procesní, Prof. JUDr. Alena Wintrová, CSc. a kolektiv, 2. aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha a.s., 2002, str. 592

úpadkem. Ve shrnutí je konkursní řízení řízením oficiálním, dispozičním s uplatněním zásady projednací.⁵

1.1 Exkurz do švýcarské úpravy konkursního práva

Úprava konkursního práva ve Švýcarsku je již dlouhou dobu užívána praxí a je považována za osvědčený a fungující právní předpis. *SchKG, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs*, zákon o vymáhání dlužných částek a konkursu z roku 1889 byl zásadně změněn až novelou z 16. 12. 1994 s účinností od 1. 1. 1997. *SchKG* tedy platil přes sto let bez zřetelnější novelizace, ke které pak došlo jen díky silnému úsilí o vyrovnání zájmů věřitelů a dlužníka. Přestože počet konkursů dosáhl nového rekordu, systém se skutečně osvědčil.

Všechny legislativní změny dotýkající se tohoto zákona byly vedeny snahou zachovat jeho původní základy a neměnit rámec této materie. Vzhledem k délce účinnosti *SchKG* nejsou občasné revize ničím neobvyklým nebo pozoruhodným. Tento velectěný zákon je rozhodně švýcarskou pýchou a během celkové doby jeho trvání není sporu o tom, že svou úlohu splnil a plní stále.⁶

Je nutné ještě poznamenat, že vedle *SchKG* také další zákony obsahují ustanovení, které mají pro insolvenční právo velký význam (*Zivilgesetzbuch ZGB* – občanský zákoník, *Obligationsrecht OR* – obligační právo). Nesmíme zapomenout ani na obrovský praktický význam doplňujících vyhlášek a nařízení jednotlivých kantonů.⁷

---

⁵ www.iDNES.cz, 26.11.2001 Hedvika Slavíková (Epravo)

⁶ Die Gläubigerversammlung im Konkurs, Moor Ernst, Diss. Basel 1992, str. 2

⁷ Insolvenzen in Europa, Dr. Uwe Jahn, 3. Auflage, Economica Verlag, 1998 Str. 329-344 Schweiz

§2 Dvě formy úpadku ve vztahu k věřitelům

Obecná formulace, která se nachází hned v 1§ ZKV definuje tyto dvě formy jako platební neschopnost a předlužení. Za společný znak obou forem je možné pokládat nutnou existenci více věřitelů. Vrchní soud vyjádřil ve svém rozhodnutí fakt, že pluralitou věřitelů jsou podmíněny obě formy úpadku: jak insolvence neboli platební neschopnost dle našeho současného práva, tak předlužení.⁸ Nelze však vyhovět návrhu na prohlášení konkursu, pokud byl stav úpadku účelově vytvořen. Skutečnost, že došlo k úpadku zasáhne všechny konkursní věřitele a musí být řešena hromadně. Potom zde ovšem nastává otázka, jak má věřitel, budoucí účastník konkursního řízení zjistit, kolik má úpadce věřitelů nebo má-li ještě vůbec nějaké další? To vše doložit, ještě předtím než se na počátku řízení tyto záležitosti začnou řešit, je samozřejmě pro věřitele většinou velmi obtížné, ale nutné pro splnění pojmového znaku úpadku. Pojednání o tom v další kapitole.

Platební neschopnost znamená, ve znění zákona neschopnost po delší dobu plnit své splatné závazky vůči věřitelům, tedy více věřitelům. Jestliže dlužník zastavil platby, má se za to, že není schopen po delší dobu plnit tyto své splatné závazky. Objevuje se zde časový faktor „po delší dobu“ a to z důvodu vyloučení nahodilosti a přechodnosti tohoto stavu a rozhoduje o něm v konkrétním případě soud. Faktor výše dluhu naopak žádnou roli nehraje. Za insolvenční se také nepovažuje pouhá neochota nebo faktická nemožnost zaplatit všem věřitelům všechny pohledávky v plné výši. Zákon zakládá vyvratitelnou domněnku, že dlužník je v platební neschopnosti pokud zastavil platby. Tento pojem zákon blíže nevysvětluje, ale považuje se za něj až situace, kdy dlužník učinil výslovné prohlášení určené věřitelům a to takovým způsobem, aby se s ním tito mohli běžně seznámit.

---

⁸ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 Ko 83/99

K předlužení může dojít jen u osob právnickým nebo fyzickým, jsou-li podnikateli, tím je omezena obecnost použití tohoto důvodu pro podání návrhu na konkurs a jen tehdy, jestliže dlužníkovy splatné závazky jsou vyšší než jeho majetek, přičemž se jedná o pojem právní a nelze tedy postupovat dle předpisů o účetnictví. ZKV v ustanovení o předlužení obsahuje ovšem ještě druhou část, kde se stanoví, že do ocenění dlužníkovy majetku se zahrne i očekávaný výnos z pokračující podnikatelské činnosti. Tím se zvyšuje nejen možnost věřitelů na plné uspokojení, ale také motivace dlužníka k pokračování v provozu podniku, který je tak mohutně prosazován v nových reorganizačních formách řešení úpadku. Očekávaný výnos ovšem musí být reálný, obecně předpokládatelný, podložený a ziskatelný v dohledné době. Toto ustanovení opět slouží k zabránění prohlášení konkursu z důvodu pomíjivého, přechodného stavu.⁹

§3 Podmínky a příslušnost k řízení

Tři základní podmínky prohlášení konkursu jsou úpadek, mnohost věřitelů a majetek postačující k úhradě nákladů řízení.

Vrchní soud v Praze usnesením rozhodl, že se nevyžaduje, aby návrh na prohlášení konkursu byl podán společně několika věřiteli. K podání návrhu je oprávněn kterýkoliv věřitel, má-li vůči dlužníkovi splatnou pohledávku. Úpadek dlužníka nemusí naplňovat obě zákonem předpokládané formy: k tomu, aby konkurs mohl být prohlášen, postačuje zjištění, že je dlužník buď v platební neschopnosti, nebo že je předlužen.¹⁰

---

⁹ Civilní právo procesní, Prof. JUDr. Alena Wintrová, CSc. a kolektiv, 2. aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha a.s., 2002, str. 596.597

¹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn.1 Ko 236/99

Závěr soudu, že úpadek dlužníka nebyl osvědčen, se projeví ve věcném rozhodnutí soudu (zamítnutím návrhu); v žádném případě nelze z tohoto závěru zpětně usuzovat na vady návrhu na prohlášení konkursu, eventuálně dovozovat, že za dané situace nejsou splněny podmínky pro další pokračování v konkursním řízení. Názor, že nedostatek osvědčení úpadku dlužníka způsobuje nedostatek podmínky řízení, pro který řízení musí být zastaveno (§ 103, § 104 OSŘ), nemá oporu ani v ustanovení § 12a odst. 1 ZKV. Jestliže se v tomto ustanovení hovoří o splnění „zákonem stanovených podmínek“ pro prohlášení konkursu, mají se tu zjevně na zřeteli podmínky, za nichž lze návrhu věcně vyhovět, nikoli tedy podmínky řízení, které vymezují situace, za nichž lze ve věci jednat (v řízení pokračovat). I v tomto podání má tedy neexistence zákonem stanovených podmínek za následek věcné rozhodnutí soudu – zamítnutí návrhu.¹¹

Nejvyšší soud se usnesením vyjádřil k problematice prokazování existence více věřitelů a k oprávněnosti soudu provést v konkursním řízení i jiné než účastníky navrhované důkazy.

Ve smyslu ustanovení § 12a odst. 2 ve spojení s ustanovením § 1 odst. 2 ZKV lze prohlásit konkurs na majetek dlužníka i v případě, že existence dalších věřitelů vyplynula i z jiných, než navrhuujícím věřitelem tvrzených skutečností (např. z vyjádření dlužníka k návrhu na prohlášení konkursu). Konkurs na majetek dlužníka lze prohlásit nejen v případě, že další věřitel dlužníka byl uveden konkrétně v návrhu na prohlášení konkursu, ale i za situace, kdy existence dalších věřitelů vyplynula z okolností např. z dalšího návrhu na prohlášení konkursu podaného jiným věřitelem dlužníka nebo z vyjádření dlužníka k návrhu na prohlášení konkursu teprve v průběhu řízení o návrhu na prohlášení konkursu.

V řízení o návrhu na prohlášení konkursu je soud oprávněn provést i jiné než účastníky navržené důkazy. Usnesení Ústavního soudu se již dříve zabývalo tím, zda má konkursní soud povinnost zjišťovat skutkový stav věci z úřední povinnosti (bez odpovídajících

---

¹¹ Orac 321/7 DJ, Č. 52/1998 Sb. rozh. civ. s.

tvrzení a případných důkazních návrhů účastníků řízení), přičemž dospěl k závěru, že tomu tak není. Z toho ovšem nevyplývá, že by uvedený postup nebyl jeho právem. Konkursní soud má právo provést k tvrzení navrhujevího věřitele o dlužníkově úpadku i jiné než tímto navrhovatelem předložené důkazy a na základě poznatků z těchto důkazů nabytých se vyslovit k otázce, zda dlužník je v úpadku. Toto ostatně plyne přímo z dikce ustanovení § 120 odst. 3 OSŘ. Lze shrnout, že konkursní soud může, v souladu s dispoziční zásadou, v řízení provést jiné než účastníky navržené důkazy.¹²

Dřívější usnesení Nejvyššího soudu vyvodilo závěr, že jestliže věřitel v návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka neuvede okolnosti, z nichž vyplývá, že dlužník má více věřitelů, jde o podání, které neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti. Není-li návrh přes výzvu soudu o tuto náležitost doplněn, soud jej odmítne.¹³

Tímto je otázka z předcházejícího paragrafu poněkud složitější. Pokud se navrhovatelé - věřitelé nepodaří přímo v návrhu prokázat existenci dalších věřitelů, je možné prohlásit konkurs na úpadce v případě, že bylo toto doloženo jiným způsobem, ale za situace, že se tato podmínka neprokáže, tento návrh se zamítne.

Pokud je existence splatných pohledávek dalších věřitelů osvědčována údaji, které si má vyžádat soud, nemůže být návrh zamítnut proto, že oslovení věřitelé sami na návrh nereagovali.¹⁴

Jako zajímavý dodatek k požadavku plurality věřitelů poslouží ještě jedno soudní rozhodnutí. To říká, že podle ustanovení § 1 odst. 2., věty první ZKV je dlužník v úpadku, jestliže má více věřitelů a není schopen plnit své splatné závazky. Požadavek zákona na pluralitu věřitelů nelze posuzovat odděleně od požadavku plurality „splatných závazků“, které

¹² Usnesení Nejvyššího soudu, Jc 217/2004 29 Odo 377/2002

¹³ Usnesení Nejvyššího soudu Jc 86/2003 29 Odo 327/2002

¹⁴ Zákon o konkursu a vyrovnání, komentář, F. Zoulík, 3. vydání, C.H. Beck, 1997, str. 28

dlužník není schopen plnit. Dlužník musí mít nejméně dva věřitele, z nichž každý má proti němu pohledávku po lhůtě splatnosti; o úpadek tedy nepůjde např. tehdy, má-li dlužník jen jediného věřitele s pohledávkami (třeba i s více) po lhůtě splatnosti, avšak pohledávky dalších věřitelů dosud splatné nejsou. Zákon současně neuvádí, že by závěr o existenci splatného závazku dlužníka nebylo možné učinit bez toho, aby byla přesně známa výše tohoto závazku.¹⁵

Dle jiného usnesení Nejvyššího soudu lze uzavřít, že ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 a 3 ZKV může být dalším věřitelem se splatnou pohledávkou za dlužníkem i osoba, která jednu z více pohledávek za dlužníkem nebo část jediné pohledávky za dlužníkem nabyla od věřitele, který podal návrh na prohlášení konkursu, smlouvou o postoupení pohledávky nebo její části, uzavřenou podle ustanovení § 524 a násl. OZ. Úmysl věřitele rozmnožit pro účely konkursu počet dlužníkových věřitelů však nelze presumovat jen z toho, že došlo k postoupení (části) pohledávky. Povinnost tvrdit a prokazovat skutečnosti, z nichž by bylo možno usuzovat na nepoctivý úmysl věřitele při postoupení pohledávky nebo její části spočívá na dlužníku. Jestliže v řízení nevyšla najevo skutečnost, jež poctivost věřitelova úmyslu zpochybňuje, nemá ani konkursní soud důvod zkoumat označenou otázku z úřední povinnosti.¹⁶

Ke konkursnímu a vyrovnacímu řízení je věcně příslušný krajský soud nebo soud, který je mu postaven na roveň (§ 9 odst. 2 písm.s) OSŘ); konkrétně samosoudce (§ 36a odst. 3 OSŘ). Místně příslušným je ten krajský soud, v jehož obvodu je okresní soud, který je obecným soudem dlužníka (§ 85a OSŘ).

¹⁵ Orac 321/13 DJ, Č. 52/1998 Sb. rozh. civ. – XIII.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1302/2000

§4 Subjekty řízení obecně

Obecně platí, že subjekty občanského soudního řízení jsou osoby, které jsou nositeli práv a povinností v civilněprávních vztazích. Tyto osoby uplatňují svůj vliv na průběh řízení prostřednictvím právních úkonů a mají oprávnění autoritativně rozhodovat o právních vztazích, které jsou předmětem daného civilního řízení. Stát prostřednictvím zákona takové orgány vytváří a zároveň vymezuje rozsah jejich pravomoci.¹⁷

Co se týče subjektů v konkursním řízení je charakteristická jejich mnohost a to nejen z hlediska počtu, např. často velký počet konkursních věřitelů, ale hlavně díky existenci subjektů zvláštního druhu, správce konkursní podstaty a dále věřitelských orgánů.

Hlavním subjektem v konkursním řízení je soud. Dalšími pak jsou konkursní věřitelé a samotný dlužník, kteří se řadí mezi účastníky řízení. Tyto osoby mají zvláštní postavení a to díky tomu, že o jejich právech a oprávněných zájmech je v řízení jednáno a rozhodováno. Jedná se o zákonné vymezení dle §7 ZKV. Vymezení účastníků se však liší podle fáze, ve které se konkursní řízení nalézá.

Z povahy konkursního řízení plyne, že vedlejší účastenství (§ 93 OSŘ) v konkursu možné není. Za účastníky konkursního řízení se naopak nepovažují věřitelé, kteří se účastnili jen jednání v ochranné lhůtě, protože jejich účast není uplatněním nároků. V případě účastníků incidenčních sporů bude třeba rozhodovat individuálně o tom, zda jsou účastníky.

Zvláštním procesním subjektem je pak správce konkursní podstaty (§8 ZKV), který má samostatné postavení jak vůči dlužníku, tak i vůči věřitelům. Správce je klíčovou postavou celého konkursního řízení, své povinnosti vykonává buď sám, v součinnosti s věřitelským výborem nebo jen se souhlasem soudu. Hlavně na něm závisí, jak bude konkurs probíhat, jak

---

¹⁷ Konkurs a vyrovnání, třetí vydání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, EUROLEX BOHEMIA Praha 2005, str. 180

dlouho bude trvat a jak bude úspěšné uspokojení věřitelů. Za případně způsobenou škodu některému z účastníků odpovídá podle ustanovení o obecné odpovědnosti za škodu (§ 420 OZ).

Správce zásadně vybírá soud ze seznamu správců, který je veden soudem příslušným k řízení. Ani do návrhu nové úpravy nebyl převzat ani jeden z vyhraněných názorů; podle prvního by ustanovení správce bylo zcela v rukou soudu, podle druhého by jej měli volit (bez zákonných omezení a bez ingerence soudu) věřitelé. V zájmu zvýšení objektivitu postupu soudu by se určení konkrétní osoby správce svěřilo dle projednávaného návrhu předsedovi insolvenčního soudu. Kromě toho, že se v současné době vedou časté debaty o tom, jak vnímat požadavek zákonodárce na jeho odbornou způsobilost¹⁸, velmi časté jsou také kritické názory právě na ustanovování správce soudem, navíc tím, který je příslušný pro dané řízení.

§5 Stručné nastínění konkursního řízení

5.1. První fáze konkursního řízení

Tato fáze probíhá od zahájení řízení do prohlášení konkursu a její hlavní úkol spočívá v tom, aby bylo zajištěno splnění všech zákonných podmínek konkursu. Je v podstatě omezena jen na úkony soudu směřující k vydání rozhodnutí o prohlášení konkursu, zamítnutí návrhu nebo také zastavení řízení v případě např. zpětvzetí. Jednání v tomto případě většinou nebývá nařizováno, pokud se nemusí řešit mezi účastníky sporné skutečnosti.

Návrh na prohlášení konkursu je oprávněn podat dlužník nebo kterýkoli z věřitelů (§ 4 odst. 1 ZKV). Navrhovatel může vzít svůj návrh zpět až do prohlášení konkursu a soud řízení zastaví, souhlasí-li s tím všichni ostatní navrhovatelé, kteří přistoupili k řízení. Pokud soud

---

¹⁸ Doposud bylo odpovídajícím vysokoškolské vzdělání, které ovšem nebylo specifikováno. Převažují názory, že by se tento předpoklad pro výkon funkce správce měl upřesnit a za odbornou způsobilost by se pokládalo jen vzdělání v oboru, čili ekonomického nebo právního směru.

návrh na prohlášení konkursu zamítne pro neosvědčení úpadku, odpovídá navrhovatel dlužníkovi za škodu, která mu vznikla omezením nakládání s majetkem. Toto riziko spojené s podáním návrhu na prohlášení konkursu vzniká tedy pouze věřitelům. Jedná se o odpovědnost subjektivní, což znamená, že se jí navrhovatel zproští, pokud prokáže, že škodu nezavinil (§ 4a odst. 4 ZKV).

S podáním návrhu na konkurs je spojena povinnost navrhovatele složit zálohu na náklady řízení do výše 50 000,- Kč. Učiní tak na výzvu soudu v určené výši a lhůtě a to i opakovaně. Při větším počtu navrhovatelů, mají tuto povinnost společně a nerozdílně. Navrhovatel přitom musí být poučen, že pokud tuto zálohu včas nezaplatí, může být řízení soudem zastaveno (§ 5 odst. 1, 2 ZKV).

5.1.1. *Ochranná lhůta*

Důsledkem podání návrhu na prohlášení konkursu věřitelem nebo jinou osobou vyjma samotného dlužníka je možnost dlužníka do 15 dnů od jeho doručení navrhnout povolení ochranné lhůty (§5a a násl. ZKV). O jejím povolení rozhoduje soud. Jejím smyslem je dát dlužníku ještě poslední možnost odvrátit hrozící konkursní řízení a povoluje se jen pokud existuje aspoň reálná vyhlídka toho, že dlužníková situace bude vyřešena a pokud jsou splněny zákonné podmínky. V návrhu na povolení ochranné lhůty musí dlužník mimo jiné uvést seznam svých věřitelů s uvedením výše jejich pohledávek. Tito a další věřitelé, kteří se k řízení přihlásili v průběhu ochranné lhůty (ne tedy ti, kteří se jednání v ochranné lhůtě jen účastnili) mají tímto postavení konkursních věřitelů dle §7 ZKV, tzn. dojde-li nakonec k prohlášení konkursu, musí se jim, jako účastníkům řízení, doručit usnesení. Současně s povolením ochranné lhůty svolá soud schůzi věřitelů, případně ustanoví věřitelům opatrovníka, ti si zvolí věřitelský výbor (§ 5b odst. 5 ZKV). K platnosti volby je nutné vyvěšení na úřední desce soudu a zveřejnění v Obchodním věstníku. Ochranná lhůta trvá tři

měsíce. Jestliže s tím souhlasí věřitelský výbor a navrhne-li to dlužník, může být tato lhůta nejdéle o tři měsíce soudem prodloužena.

Z pohledu konkursních věřitelů má ochranná lhůta tyto účinky (§ 5d ZKVI): věřitelé nemohou vůči dlužníkovi vymáhat uspokojení svých pohledávek s výjimkou pohledávek z pracovního poměru, z titulu daní, poplatků a cel a pojistného na sociální a zdravotní pojištění; na návrh věřitelského výboru nebo opatrovníka může soud rozhodnout, aby některé právní úkony nečinil vůbec nebo jen s předchozím souhlasem věřitelského výboru nebo opatrovníka, jinak jsou tyto úkony vůči věřitelům neúčinné; právní úkony dlužníka, které by zkracovaly zájmy věřitelů na uspokojení jejich pohledávek, jsou vůči věřitelům neúčinné; dlužník je dále povinen usilovat o překonání úpadku a informovat věřitelský výbor nebo opatrovníka o přijatých opatřeních, případně je oprávněn vyžádat si jejich součinnost. Ochranná lhůta je jedním z nových institutů v současném zákoně.

Hlavní funkce ochranné lhůty, která byla konstruována jako umožnění uspořádání (konsolidaci) majetkových poměrů dlužníka, je v dosavadní podobě nefunkční. Uvedené lze dokumentovat statistickými údaji za rok 2000, z nichž plyne, že ochranná lhůta byla v tomto roce povolena v jediném případě. I zde lze příčinu uvedeného stavu přičítat (vedle omezení možnosti povolit ochrannou lhůtu jen na podnikatele s více než 50 zaměstnanci, který současně není právnickou osobou v likvidaci) především vysokým nárokům kladeným na obsah návrhu na povolení ochranné lhůty z hlediska způsobilosti dlužníka a doložit, že v návrhu uvedené údaje odůvodňují možnost uspokojivého řešení jeho majetkových poměrů. Dlužník je zde výrazně omezen lhůtou k podání návrhu na povolení ochranné lhůty, zejména však tím, že uspokojivého řešení dlužnických majetkových poměrů musí být dosaženo v průběhu trvání ochranné lhůty (tedy do tří měsíců).¹⁹

---

¹⁹www.iDNES.cz, 05.06.2003, Min. spravedlnosti (Epravo)

5.1.2. *Prohlášení konkursu*

Tímto nejvýznamnějším rozhodnutím soudu v konkursním řízení, kterým vzniká řada hmotněprávních účinků, začíná druhá fáze, kde se hlavním procesním subjektem stává správce konkursní podstaty. Před tímto zásadním bodem konkursu se řeší, jestli k jeho prohlášení vůbec dojde, další fáze je potom důsledkem tohoto prohlášení a na závěr se odstraňují jeho účinky.

Pokud jsou splněny všechny uvedené zákonné podmínky, soud konkurs prohlásí. Za situace, kdy je navrhovatelem věřitel se tak stane bez zbytečného odkladu (u dlužníka navrhovatele je tomu tak do 10 pracovních dnů od doručení návrhu na prohlášení konkursu). Jedná se zde o lhůty pořádkové. V určitých zákonem vyjmenovaných případech konkurs prohlásit nelze.

Dlužník je od této chvíle nazýván úpadcem, konkrétně od vyvěšení prohlášení na úřední desce soudu, který konkurs prohlásil. Od této chvíle ostatně nastávají všechny účinky konkursu (*§13 odst. 6 ZKV*).

V usnesení o prohlášení konkursu je obsažen pro věřitele důležitý právní úkon, kterým je výzva vůči věřitelům k přihlášení pohledávek u soudu. Lhůta je zákonem stanovena v rozmezí od 30ti dnů do tří měsíců. Toto usnesení se proto kromě správci podstaty doručuje také účastníkům řízení, známým věřitelům, kteří jelikož ještě nepřihlásili své pohledávky, nemají postavení účastníků řízení a dále některým orgánům, vyvěšuje se na úřední desce soudu a publikuje se v Obchodním věstníku. Věřitelé zde jsou vyzváni, aby neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na úpadcových věcech, právech nebo pohledávkách; přitom předmět, u něhož se zajišťovací právo nárokuje i zajišťovaná pohledávka stejně jako druh a důvod vzniku zajišťovacího práva je třeba označit.

5.1.3. *Přihlášky pohledávek*

Jen na základě podání přihlášky ve stanovené lhůtě se věřitel stává konkursním věřitelem. Přihlášky se podávají u soudu dvojmo a musí zde být uvedena výše pohledávky, její příslušenství, skutečnosti na základě kterých vznikla a důkazy její existence, pokud se tedy např. opírá o písemný právní úkon, je třeba listinu o tomto úkonu připojit. V případě přihlašování pohledávky v cizí měně, je třeba uvést její hodnotu v české měně. Pokud jde o přihlášku neúplnou nebo jinak vadnou, vyzve správce věřitele, aby ji doplnil nebo opravil a současně ho poučí o lhůtě pro tento úkon a následku jejího nedodržení. Účastníci jsou oprávněni nahlédnout do seznamu přihlášených pohledávek, který vyhotoví správce, a do dokladů o těchto pohledávkách. Přihlášky podané později než dva měsíce od prvního přezkumného jednání nemají účinky dle § 20 odst. 7 ZKV a jsou vyloučeny z uspokojení v konkursu. Opožděné přihlášky, které nebyly uplatněny ve lhůtě stanovené v usnesení o prohlášení konkursu, tedy mohou být nejpozději v této dvouměsíční lhůtě uplatněny. Tyto nepřihlášené pohledávky ale nezanikají a jsou uplatnitelné jiným způsobem než v konkursu.

5.1.4. *Odporovatelnost a neúčinnost právních úkonů*

Prohlášení konkursu má také další účinky a to na právní úkony, které byly provedeny v posledních šesti měsících před podáním návrhu nebo po podání návrhu na prohlášení konkursu. Ty z nich, které jsou vyjmenované v §15 odst. 1 ZKV se stávají vůči věřitelům i jejich dědicům neúčinné. Jedná se především o majetkové převody za neadekvátní protihodnotu, za nápadně nevýhodných podmínek, nabytí majetkové účasti v obchodní společnosti, přejímání nepřiměřených závazků, bezdůvodné odmítání daru atd. Správce nebo kterýkoli z věřitelů se může domáhat vydání plnění z těchto neúčinných úkonů nebo náhrady za ně nebo mohou těmto právním úkonům odporovat (dle §42a OZ). Pokud vrácení není realizovatelné, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

Správce podstaty v odpůrčím sporu musí dokázat v tomto případě jedině, že došlo k právnímu jednání mezi úpadcem a osobou jemu blízkou a že úpadcovi věřitelé byli tímto právním jednáním skutečně zkráceni. Úpadcův úmysl zkrátit věřitele správce podstaty dokazovat nemusí.

Pro nynější podobu úpadkového práva rovněž platí, že - dosavadní úprava odporovatelných, neúčinných a neplatných právních úkonů dlužníka, který je v úpadku, je nedostatečná (málo propracovaná) a bez vysokých nároků kladených na její interpretaci neposkytuje dostatečný návod, jak určité problematické situace v konkursním a vyrovnacím řízení řešit. Doufá se, že v nové úpravě bude tato problematika lépe zpracována.²⁰

5.2. Druhá fáze

Tato etapa konkursního řízení je z pohledu nároků věřitelů nejvýznamnější. Řeší se zde totiž otázky týkající se zjišťování konkursní podstaty, její správy a zpeněžení a dále uplatňování nároků věřitelů a jejich uspokojování. V této fázi tak vyplynou napovrch některé sporné otázky, které je nutno řešit v samostatných řízeních, kterým říkáme incidenční spory. Jedná se o řízení sporná, vyvolaná konkursem ale okruh jejich účastníků bývá většinou jiný a často se zde vyskytují i třetí osoby, které účastníky samotného konkursu nejsou. Tyto spory většinou nemálo komplikují a prodlužují celé řízení a tak se v některých právních řádech řeší v rámci konkursního řízení. Řešeny bývají různé otázky týkající se existence, výše a pořadí pohledávek věřitelů, rozhodování o neúčinnosti právních úkonů, rozhodování o vyloučení z konkursní podstaty atd. Vedle konkursu ovšem probíhají i spory, které by probíhaly i kdyby konkurs prohlášen nebyl a ty je nutno od incidenčních odlišovat.²¹

²⁰www.iDNES.cz, Min. spravedlnosti

²¹ Civilní právo procesní, Prof. JUDr. Alena Wintrová, CSc. a kolektiv, 2. aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha a.s., 2002, str. 605

5.3. Závěrečná fáze

Po zpeněžení konkursní podstaty podá správce podstaty soudu konečnou zprávu. Ta stanoví částku, kterou nakonec bude možné rozdělit mezi věřitele, a vyúčtování odměny a výdajů správce podstaty. K projednání této zprávy se nařizuje jednání. Na základě schválení této zprávy vydá soud rozvrhové usnesení a to již bez jednání. Před tímto vydáním musí být ovšem uspokojeny všechny pohledávky, které se uspokojují v průběhu řízení. V rozvrhovém usnesení je uvedeno, kolik každému z věřitelů připadne ze získané částky.

Za závěrečné rozhodnutí je pokládáno rozhodnutí o zrušení konkursu. Dochází k němu obvykle po splnění rozvrhového usnesení, v horším případě ještě v průběhu konkursu, jestliže nebyl splněn některý z předpokladů pro prohlášení konkursu. Tímto zanikají účinky jeho prohlášení. Pohledávky, které nebyly v konkursu uspokojeny nebo byly uspokojeny jen zčásti nezanikají a lze se jich domáhat i po zrušení konkursu.

§6 Konkursní podstata (§ 6 ZKV)

Majetkem, který slouží k uspokojení věřitelů, je konkursní podstata. Tvoří ji takový majetek, který patřil dlužníkovi v den prohlášení konkursu a kterého následně nabyt za konkursu. Mimo konkursní podstatu zůstává úpadcův majetek, který je vyloučen z exekuce s výjimkou majetku, který slouží podnikatelské činnosti. V průběhu konkursu může dojít k omezení nebo naopak rozšíření rozsahu konkursní podstaty. Např. některé hmotné věci mohou být vyloučeny z podstaty, protože k nim třetí osoba úspěšně uplatnila právo (pomocí excindační žaloby) anebo naopak k rozšíření dojde úspěšným odporem proti právním úkonům, které zkracovaly věřitele. Také pokud třetí osoby nabyli majetek dlužníka na základě

neúčinných právních úkonů a to za podmínek stanovených v ZKV, je tento majetek do konkursní podstaty zahrnut.²²

§7 Postavení věřitelů v konkursu

7.1. Obecná rovina

Výraz „konkurs“ má jazykový původ v termínu „concursum creditorum“, což znamená souběh věřitelů, a je tím míněn souběh jejich nároků. Věřitelé mají tudíž v konkursu zvláštní postavení. Jednak jich musí být více, a jednak prohlášením konkursu věřitelé ztrácejí možnost individuálního postupu při uplatňování a vymáhání svých pohledávek.²³

Pojem „věřitel (creditor)“ je pojmem hmotněprávním. Vznikl již v římském právu, kde se však pravděpodobně původně užíval v užším slova smyslu při poskytování úvěru peněžního. Další vývoj soukromého práva dal však tomuto pojmu pevné místo v právu obligačním, jde o oprávněný subjekt každé obligace.²⁴

Věřitelé, kteří v konkursu uplatňují své nároky se označují jako konkursní věřitelé, jedná se přitom o specificky procesní termín. Z hmotného práva vyplývá jen to, že nemůže být v konkursním řízení věřitelem ten, kdo nemá právní subjektivitu, tedy ten, kdo nemá způsobilost být věřitelem. Zda je někdo účastníkem řízení, se posuzuje ne podle existence pohledávky, ale hlavně podle toho, jestli byl nárok v konkursu uplatněn. Pojem konkursního věřitele je tu tedy chápán procesně a to tak, že to není ten, kdo má nějakou pohledávku, ale

²² www.iDNES.cz, Hedvika Slavíková (Epravo)

²³ www.iDNES.cz

²⁴ Vybrané problémy z teorie konkursního práva, Ilona Schelleová, Masarykova univerzita, Brno 1995, str. 126

ten, kdo učiní procesní úkon. Stejná práva tu přitom mají věřitelé tuzemští i cizozemští, je-li však zaručena vzájemnost. Forma uplatnění není zákonem uvedena, proto je třeba za konkursního věřitele pokládat nejen toho, kdo podal přihlášku nebo návrh na prohlášení konkursu, ale i toho, kdo uplatnil svá práva jiným dovoleným způsobem.²⁵ V řízení ovšem může být za věřitele považován nejen ten, kdo má dle hmotného práva proti úpadci skutečně určitý nárok, ale i ten, kdo tvrdí, že jej má, bez ohledu na shodu jeho tvrzení s hmotným právem. Účastníkem konkursního řízení přestává být v tom okamžiku, kdy je jeho pohledávka s úspěchem popřena.

Zvláštní postavení konkursních věřitelů spočívá potom nejen v existenci věřitelských orgánů, ale i v tom, že věřitelé se mohou rozhodnout, zda práva na ně využijí (účast na schůzi věřitelů není obligatorní, věřitelský výbor musí být věřiteli zvlášť ustaven), jakož i v tom, že jejich složení je zcela v jejich rukou. Věřitelé v konkursu netvoří právnickou osobu a nad to jejich zájem a vůle nejsou jednotné, ale diferencované, často i protichůdné. Věřitelské orgány v konkursu nelze proto pojímat jako orgány hmotněprávního subjektu, ale svou existenci a působnost opírají výlučně o předpisy procesního práva. Jsou proto procesními subjekty, které mají své uplatnění pouze v rámci konkursního řízení, nikoli však mimo něj.²⁶

Vzniká pak také rozdíl mezi věřiteli přihlášenými, kteří mají právo na účast na celém řízení a věřiteli pohledávek, kteří se účastní jen té části, v níž o danou pohledávku jde. Jak již bylo řečeno, bývá okruh věřitelů často značně široký a také proměnlivý v tom smyslu, že některé pohledávky jsou uspokojovány v průběhu řízení nebo jsou úspěšně popřeny nebo může naopak dojít v průběhu řízení k uplatnění nových nároků nebo k přistoupení k návrhu. Tímto se tedy okruh věřitelů buď zužuje nebo rozšiřuje.

---

²⁵ Postavení věřitelů v konkursním řízení, Časopis pro právní vědu a praxi, Ilona Schelleová 2, 1994, č. 6, str. 52-81

²⁶ ASPI komentář, konkursní věřitelé

7.2. Konkursní věřitelé

Konkursní věřitelé jako jeden z nejvýznamnějších subjektů konkursního řízení hrají nebo lépe řečeno mají hrát nezastupitelnou roli v průběhu celého řízení, ve všech jeho etapách, ale i v době před samotným zahájením konkursu. Konkursní řízení totiž může být zahájeno jen na návrh, který kromě dlužníka může podat kterýkoli z jeho věřitelů (§4 odst. 1 ZKV). Věřitelé se mimoto budou ve svých návrzích prakticky vždy dovolávat toho, že dlužník je v úpadku formou insolvence. Předlužení dlužníka by totiž na základě dokladů, které mají k dispozici, mohli sotva kdy doložit.²⁷

Tento návrh na prohlášení konkursu musí obsahovat kromě obecných náležitostí ještě některé zvláštní, které umožní posouzení, zda jsou dány všechny potřebné předpoklady k prohlášení konkursu. Pokud je tedy navrhovatelem věřitel, jedná se, dle znění zákona, o doložení existence jeho splatné pohledávky proti dlužníku a o uvedení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, s připojením listin, kterých se v návrhu dovolává (§4 odst. 2 ZKV). Zde ovšem přistupuje problematická podmínka, kdy věřitel podávající tento návrh musí prokázat existenci i dalších osob, které jsou dlužníkovými věřiteli.²⁸ Dlužník je kromě uvedení okolností osvědčujících jeho úpadek povinen uvést seznam majetku a závazků s uvedením svých dlužníků a věřitelů a jejich adres.

Skutečnost, že většina věřitelů (těch, kteří nejsou navrhovateli konkursu) se řízení účastní až od přihlášení své pohledávky, k čemuž může dojít až po prohlášení konkursu, prakticky omezuje jejich vliv na řízení.

---

²⁷ Zákon o konkursu a vyrovnání, komentář, F. Zoulík, 3. vydání, C.H. Beck, 1998, str. 28

²⁸ Viz. § 3 této práce

7.3. Požadavky na věřitele konkursu vyplývající z jiných ustanovení ZKV

Jelikož v § 7 ZKV najdeme jen stručné vymezení pojmu konkursní věřitel, musíme hledat další obecné pojmové znaky i v ostatních ustanoveních zákona. Věřitel s obecným typem pohledávky musí být v první řadě osobním věřitelem úpadce, má se tedy jednat o obligační nárok, nikoli o nárok obecný erga omnes, vyplývající z věcného práva. Odlišuje se tím od nároků na oddělené uspokojení, pro něž je právě to, že jde o nároky věcněprávní typické. Dále jejich pohledávky musí existovat již v den vyhlášení konkursu a pramenem, z něhož budou uspokojovány je konkursní podstata. Neexekvovatelné nároky (naturální obligace) nemohou být konkursními pohledávkami, neboť úpadci, na němž jedině by záleželo rozhodnutí, zda mají či nemají být uspokojeny, je odňata možnost disponovat s majetkem tvořícím konkursní podstatu, a tudíž i možnost je z ní uspokojit. Konkursní pohledávky musí mít konečně ještě jednu vlastnost a to přeměnitelnost na peníze. Tato vlastnost je pouhým důsledkem toho, že uspokojování konkursních pohledávek se děje zásadně ve formě peněžitých plateb z výtěžku za prodané věci patřící do konkursní podstaty. Proto se každá pohledávka, která není peněžitá, přeměňuje v konkursu na peněžitý ekvivalent. Přistupuje ještě negativní vymezení, že se nesmí jednat o věřitele vyloučené z konkursu a ani nesmí jít o nároky za podstatou. Jen pro úplnost doplním, že jelikož se musí jednat o nároky majetkoprávní, nelze v konkursním řízení jednat o nárocích na opomenutí nebo strpění, na právním důvodu majetkoprávní pohledávky již však nezáleží.

7.4. Účinky prohlášení konkursu na věřitele

§ 14 ZKV stanoví různorodé účinky konkursu na práva účastníků řízení, ale i třetích osob. Díky tomu, že je konkurs tak mezním řešením právních vztahů, má dalekosáhlé účinky na právní vztahy již existující a to mnohdy bez vůle nebo zájmu dotčených subjektů.

Věřitelé, kteří mají vůči úpadci pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím soudu, tímto ztrácí možnost samostatného, individuálního postupu vůči úpadci, tedy aby pro ni byla samostatně nařízena exekuce a musí se podrobit celkovému režimu konkursu, jehož cílem je právě majetkové uspořádání mezi všemi věřiteli. Aby se konkursu mohli účastnit i věřitelé s dosud nesplatnými pohledávkami a aby se do konkursního řízení dostala všechna plnění třetích osob, nastává prohlášením konkursu také předčasná splatnost všech úpadcových pohledávek i závazků. Nezbytná potřeba tohoto ustanovení je zřejmá z důvodu opodstatněnosti zahrnutí všech aktiv i pasiv do konkursní podstaty, ale právě v jejím důsledku vznikají obtížné situace pro řadu třetích osob. Nejmarkantnější je tento účinek u dlouhodobých např. úvěrových vztahů, proto je tato problematika v některých právních řádech specificky upravena ve zvláštních zákonech o bankách a pojišťovnách.

Od tohoto okamžiku přechází také právo nakládat s majetkem zahrnutým do podstaty na správce, takže právní úkony úpadce ohledně tohoto majetku jsou vůči věřitelům neúčinné. Dále nelze provést výkon rozhodnutí, postihující majetek, který patří do podstaty. Přerušují se řízení ohledně majetku, který náleží do konkursní podstaty až na řízení trestní (ani zde však nelze rozhodnout o náhradě škody a zúžit tak objem konkursní podstaty) a řízení o výživném nezletilých dětí a o výkonu rozhodnutí. V těchto řízeních lze však na návrh správce nebo ostatních účastníků řízení pokračovat, pokud se ovšem nejedná o pohledávky, které je třeba přihlásit do konkursu (§20 ZKV).

Započtení pohledávky není možné, jestliže některá z pohledávek vznikla až po prohlášení konkursu. Proti tomu pokud se obě pohledávky setkaly již před prohlášením, je možno kompenzační projev učinit a to až v průběhu konkursního řízení.

Dle ZKV již nemohou od prohlášení konkursu vzniknout práva na oddělené uspokojení, tzn. od této doby již konkursní věřitelé nemohou své pohledávky zajistit a získat tak výhodnější postavení. Práva na oddělené uspokojení, která již vznikla v době dvou měsíců před podáním

návrhu na prohlášení konkursu, ze zákona zanikají, a to dokonce s tím účinkem, že je třeba do konkursní podstaty vrátit výtěžek jejich zpeněžení, získaný při exekuci. Do hmotněprávních vztahů zasahuje toto rozhodnutí tím (§14 odst. 1 písm. h) a násl., odst. 3, 4 ZKV), že zanikají úpalcovy příkazy, plné moci atd.; dále také věcná břemena zatěžující majetek patřící do podstaty, která vznikla za nápadně nevýhodných podmínek v posledním dvou měsících před podáním nebo až po podání návrhu na prohlášení konkursu; započtení na majetek patřící do podstaty již není přípustné; zaniká společné jmění úpadce a jeho manžela. Souhlasu konkursních věřitelů je třeba k účinnosti smlouvy o fúzi nebo k převodu jmění na společníka úpadce, pokud nenabyla účinnosti před prohlášením konkursu.

Prohlášením konkursu ovšem nezaniká provoz úpalcova podniku, k tomu je nutno následné rozhodnutí soudu, po vyjádření výboru věřitelů. Prohlášení konkursu nemá vliv ani na běh promlčecích a prekluzivních lhůt.

7.5. Postavení konkursního věřitele dle SchKG

Na insolvenční právo bývá většinou v učebnicích nahlíženo z pohledu dlužníka, ale zajímavé perspektivy nabízí i pohled na konkursní právo ze strany jednotlivých skupin věřitelů. Ti nejdůležitější jsou: společenství zaměstnanců, banky, věcně zajištění věřitelé, pronajímatelé a nájemci, spotřebitelé, dodavatelé, manžel dlužníka atd.

Proti určité osobě může být prohlášen konkurs pokud jsou splněny osobní předpoklady a předpoklady řízení. Mezi osobní patří zápis do obchodního rejstříku dle *SchKG Art. 39* a mezi procesněprávní skončené úvodní řízení o vymáhání dlužné částky a úspěšné zahájení řízení před konkurzním soudem. V zákoně jsou ovšem stanoveny i určité výjimky, kdy konkurs může být například zahájen přímo bez žádného „předběžného“ řízení před úřadem.

Věřitel v zásadě nemá možnost volby, jestli proti osobě zapsané v obchodním rejstříku použije speciální exekuci (Spezialexécution) nebo konkursní řízení. Přichází v úvahu jen

vymáhání dlužné částky pomocí konkurzu. Naproti tomu v USA nebo v Německu si může věřitel způsob postupu zvolit. Ve švýcarském konkursním právu může každý jednotlivý věřitel nezávisle na výši pohledávky vyvolat zahájení konkurzu. Toto je také zásadní rozdíl oproti úpravě české, která vyžaduje od samostatného věřitele doložit, že úpadce má ještě další nevyrovnané závazky, aby byla splněna podmínka mnohosti věřitelů. V americké úpravě musí návrh na zahájení konkurzu podat nejméně tři věřitelé s pohledávkami v celkové výši alespoň 10 000 US\$.²⁹

Důsledky otevření konkurzu na věřitele

Otevřením konkurzu se veškeré závazky dlužníků stanou splatné (s výjimkou zástavy nemovité věci). Věřitel může uplatnit kromě základní pohledávky také úroky vzniklé až do prohlášení konkurzu a náklady řízení.

Budoucí splatné dluhy na důchodech účastníků konkurzu budou kapitalizovány. Jako pohledávka bude připuštěna jakákoli suma, kterou by tento věřitel vynaložil do doby prohlášení konkurzu k důchodu v určité výši stanovené danou institucí. Propadlé sumy důchodů budou v konkursu projednávány stejně jako obvyklé pohledávky.

Zastavení běhu úrokových lhůt od doby prohlášení konkurzu včetně tohoto dne je připuštěno. Pro zajištěné pohledávky běží úroky až do zpeněžení dále.

Další účinek konkurzu je také přeměna pohledávek v tom smyslu, že ty, které nejsou vyjádřeny v penězích, se převedou na odpovídající peněžitou hodnotu.³⁰

---

²⁹ SchKG II. Insolvenz von Unternehmen WS 05/06, Skriptum von Prof. Dr. Isaak Meier, str. 11

³⁰ Wegleitung zum neuen Schuldbetreibungs- und Konkursrecht, Das Eintreiben von Forderungen in der Schweiz, Guido Nünlist, Verlag Paul Haupt Bern, 1997, str. 109

7.6. Uspokojení věřitelů po skončení konkursu dle SchKG

Objeví-li se po ukončení konkursního řízení ještě další majetek, který měl být zařazen do konkursní podstaty, ujme se ho konkursní úřad, který ho také zpeněží a výtěžek poté rozdělí mezi plně neuspokojené věřitele dle pořadí v konkursu (Rangordnung). Jedná-li se o sporné nároky, odkáže konkursní úřad věřitele na možnost odstoupení – Abtretung dle *SchKG Art. 269III* ve spojení s *Art. 260*.³¹

§8 Orgány

V ostatních typech řízení, sporném, nesporném nebo i exekučním, je předmět řízení a rozhodování v rukou soudu. V řízení konkursním se však projevuje výrazný vliv konkursních věřitelů neboli jakási autonomie věřitelů, na druhé straně s vedením soudcovským. Autonomie věřitelů spočívá ve svobodě rozhodnout, jestli orgány vůbec ustanovovat, případně které a ve volbě toho, o čem a jak rozhodovat závazně pro soud.³² V platné úpravě je však tato autonomie zakotvena nedostatečně.

Jelikož se konkursu velmi často účastní velké množství věřitelů, bylo by proto velmi obtížné jednat s každým z nich zvlášť a dojít poté ještě k nějakému konkrétnímu společnému závěru. Proto zde vznikají další vlastní procesní subjekty, kterými jsou věřitelské orgány a to ne ve smyslu materiálním, ale formálním, jelikož vznikají právě jen z důvodu hospodárnosti průběhu řízení a efektivnosti jednání s věřiteli právě tímto způsobem.. Mezi ně se řadí schůze věřitelů a věřitelský výbor (event. zástupce věřitelů). Tyto orgány mají čistě a jen procesní oprávnění, reprezentují zájmy a tlumočí vůli většiny věřitelů. Vztah k věřitelům nelze odvodit

³¹ SchKG II. Insolvenz von Unternehmen WS 05/06, Skriptum von Prof. Dr. Isaak Meier, str. 138

³² Konkurs a vyrovnání, třetí vydání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, EUROLEX BOHEMIA Praha 2005, str. 210

od předpisů o zastoupení. Při ustanovení a svolávání schůzí těchto orgánů působí konkuršní soud.

Vztah mezi věřitelskými orgány prošel určitým vývojem. Původně byla schůze věřitelů základním věřitelským orgánem s obecnou působností a věřitelský výbor jen fakultativním orgánem, který vykonával to, co mu schůze svěřila. Jelikož by dnes taková úprava byla brzdou řízení, uplatňuje se dnes model, kdy schůze věřitelů ustavuje věřitelský výbor a vykonává jinak to, co si vyhradí. Běžnou působnost tak vykonává věřitelský výbor.

Ani věřitelský výbor, ani schůze věřitelů nepředstavují zvláštní subjekty. Jedná se o kolektivní orgány, na nichž jejich jednotliví členové prosazují především své vlastní zájmy, často protikladné zájmům ostatních věřitelů.³³

Působnost obou věřitelských orgánů je v zákoně stanovena jen rámcově.³⁴ Rovněž oprávnění, jimiž by věřitelské orgány mohly realizovat svou působnost, nejsou v zákoně výslovně uvedena. Zlepšení právní úpravy ohledně působnosti věřitelských orgánů je jedním z hlavních úkolů příprav nového zákona. Z toho důvodu je třeba mít za to, že mohou plnit své úkoly především tím, že podávají soudu návrhy na jeho rozhodnutí nebo opatření v rámci dohlédací činnosti (srov. § 12 ZKV). Samostatnou působnost, která by sama o sobě měla bezprostřední procesní důsledky tyto orgány nemají.³⁵

Oba věřitelské orgány jsou ovlivňovány soudem. Schůzi konkursních věřitelů soud svolává i řídí (§ 10 odst. 1 ZKV), věřitelský výbor pouze svolává (§ 11 odst. 3 ZKV). Do věcných otázek, které orgány mají projednat, soud přitom nezasahuje.

Způsobem rozhodování věřitelských orgánů je hlasování.

³³ ASPI Komentář, účastníci konkursního řízení

³⁴ Především souhlas nebo vyjádření k určitým procesním úkonům, výkon dohledu na činnost správce a procesní návrhy.

³⁵ ASPI Komentář, orgány v konkursu

Zastupování konkursního věřitele na základě plné moci je možné jak na schůzi konkursních věřitelů (srov. § 10 odst. 2 ZKV), tak při činnosti věřitelského výboru (srov. § 11 odst. 1 ZKV).

8.1. Schůze věřitelů

Schůze konkursních věřitelů je věřitelským orgánem přímo ze zákona, nemusí být tedy ustavována zvláštním rozhodnutím (narozdíl od jejího svolání, ke kterému je úkonu soudu třeba), vzniká tedy okamžikem prohlášení konkursu. Je složena ze všech konkursních věřitelů, tj. z těch věřitelů, kteří jsou účastníky řízení ve smyslu § 7 ZKV v době svolání schůze.³⁶

Právní úprava z roku 1931 dokonce podobně jako současná úprava švýcarská rozlišovala první schůzi od ostatních. Svolání této schůze bylo na rozdíl od těch ostatních obligatorní.

Schůzi věřitelů svolává soud zásadně podle své úvahy, jestliže usoudí, že je zjištění stanovisek věřitelů třeba pro další vedení konkursu. Je však povinen ji svolat, ukládá-li to zákon (např. § 5b odst. 5 ZKV v době ochranné lhůty), anebo navrhne-li mu to správce nebo věřitelský výbor (§ 10 odst. 1 ZKV, část první věty za středníkem). Schůze musí být vhodným způsobem oznámena s uvedením dne a předmětu jednání (vyvěšení usnesení na úřední desce a zveřejnění v Obchodním věstníku). Vše je tedy na počátku řízení v rukou soudu a správce, na svolání nemají vliv ani věřitelé a ani zákon neukládá určitou lhůtu pro svolání (např. od prohlášení konkursu). Pokud totiž ještě nebyla první schůze svolána, nemohl být ještě ani zvolen výbor věřitelů a není tu tedy žádná možnost věřitelů k podání návrhu na svolání schůze. Tuto část současného zákona bych považovala za dosti problematickou a za jednu z

---

³⁶ Konkurs a vyrovnání, třetí vydání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, EUROLEX BOHEMIA Praha 2005, str. 212

příčin zdlouhavosti konkursních řízení. Ve vládním návrhu nového zákona o úpadku je již stanovena dvouměsíční lhůta od rozhodnutí o úpadku.

Konkursní věřitelé mají pouze právo účasti, nikoliv povinnost. Hlasovací právo na schůzi konkursních věřitelů a přijímání usnesení je upraveno v § 10 odst. 2 až 4 ZKV. Podmínkou hlasovacího práva na schůzi je zjištěná pohledávka, kterou je, jak stanoví § 23 odst. 1 ZKV, ta, která byla uznána správcem a nebyla popřena žádným z konkursních věřitelů. Soud však může povolit hlasování i těm věřitelům, jejichž pohledávka je sporná nebo podmíněná. K platnosti usnesení a k volbám věřitelského výboru je třeba prostá většina hlasů počítané dle výše pohledávek, ne přítomných osob. Věřitel, jehož hlas má být započítán musí být přítomen nebo řádně zastoupen. Minimální počet přítomných věřitelů není stanoven. Jen u schůze po přezkumném jednání je k platnosti třeba přítomnost alespoň dvou věřitelů představující nejméně jednu čtvrtinu konkursních pohledávek. Jinak se schůze může účastnit menšina věřitelů a usnesení tedy nebude vůlí většiny nebo se může dokonce nedostavit žádný z věřitelů a soud bude v tomto případě rozhodovat dle vlastního uvážení.³⁷

Schůze konkursních věřitelů je povinna v případech, kdy to zákon předpokládá zvolit výbor věřitelů. Dokud není ustaven věřitelský výbor (popř. zástupce), vykonává působnost věřitelského výboru schůze věřitelů. Všechna oprávnění, která jsou svěřena věřitelskému výboru, může vykonávat i schůze jelikož, jak již bylo řečeno vykonává schůze pravomoci, které si vyhradí.

Schůze dává stanoviska potřebná pro další vedení konkursu (§ 10 odst. 1 ZKV).

§ 8 odst. 5 ZKV stanoví, že věřitelé se mohou usnést na návrhu, aby byl správce zproštěn funkce a ustaven správce nový. Zákon dále stanoví, že tento návrh může soud zamítnout, a to jen z jednoho důvodu, závažných pochybností o změně v osobě správce. Jde sice jen o jeden

---

³⁷ Konkurs a vyrovnání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, EUROLEX BOHEMIA Praha 2003, str. 213

možný důvod zamítnutí, ale myslím, že dosti neurčitý a celkem snadno použitelný. Je tu tudíž věřitelům neboli schůzi, protože jinde se věřitelé nemohou právoplatně usnést na určitém rozhodnutí, vložena do rukou pravomoc, která se ale díky této pravomoci („korekci“) ze strany soudu³⁸ změnila v pouhou teoretickou možnost vlivu konkursních věřitelů na post správce. Jinak může soud zprostit správce jeho funkce z důležitých důvodů na návrh některého z účastníků, správce nebo i bez takového návrhu.

Touto problematikou se zabýval Vrchní soud ve svém rozhodnutí o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně a rozhodl takto:

„Na návrhu, aby byl správce konkursní podstaty zproštěn funkce a ustanoven správce nový (§ 8 odst. 6 ZKV), se mohou konkursní věřitelé usnést jen na schůzi konkursních věřitelů, svolané a řízené soudem (§ 10 odst. 1 ZKV).“³⁹

V daném případě se však jednalo o situaci, kdy byl čerstvě prohlášen konkurs, ustaven správce konkursní podstaty a první schůze ještě nebyla svolána. Návrh věřitelů na zproštění správce své funkce byl podán devět dní po jeho ustavení. Do této doby se konkursní věřitelé nemohli na tomto postupu usnést na schůzi věřitelů, ani kdyby tak učinit chtěli, protože o jejím svolání rozhoduje jen soud nebo správce, který by asi jen těžko její svolání navrhoval, když by o záměru věřitelů věděl. Věřitelé tedy za těchto současných podmínek musí čekat na oficiální první svolání schůze věřitelů soudem a teprve zde navrhnout zproštění správce své funkce. Zde je v praxi zřetelně vidět, jak by bylo vhodné stanovit alespoň určitou pro soud závaznou lhůtu od prohlášení konkursu, ve které musí svolat schůzi věřitelů. Jak již bylo řečeno, do budoucna je již lhůta stanovena.

---

³⁸ Také ve spojení s tím, že správce ustaví soud /§ 8 odst. 1 ZKV/, takže se většinou jedná o osobu, kterou soud vybral z důvodu její vhodnosti pro dané konkursní řízení a těžko tak bude souhlasit se změnou této osoby, pokud nedošlo k nějakému závažnému pochybení ze strany správce.

³⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 Ko 286/2000

8.2. Výbor věřitelů

Na rozdíl od schůze věřitelů je věřitelský výbor orgánem fakultativním, který bude působit jen při některých konkurech. Obligatornost ustavení tohoto orgánu vzniká pokud počet konkurzních věřitelů přesáhne 50 osob. Při nižším počtu mohou věřitelé využít práva zvolit si namísto výboru svého zástupce s obdobným oprávněním. Existence této možnosti tkví v nižší nákladnosti úřadu o jedné osobě než vícečlenného orgánu, tzn. jedná se zde o projev žádoucího „zeštíhlení“ pohledávek za podstatou, kam se tyto náklady řadí.

Věřitelskou schůzí jsou z konkurzních věřitelů voleni jak členové výboru, tak i náhradníci, přičemž svého náhradníka má každý člen. K volbě je třeba prostá většina hlasů na schůzi přítomných nebo řádně zastoupených konkurzních věřitelů počítané dle výše pohledávek. Tuto volbu potvrzuje soud. Soud dává souhlas pouze k ustavení věřitelského výboru jako orgánu, nikoli k jeho složení. Tento souhlas vyjadřuje soud usnesením, které může vydat před volbou členů výboru nebo i po ní. Jelikož účast na schůzi věřitelů není povinná, může nastat situace, i když by byla v rozporu se zájmy věřitelů, že výbor nebude zvolen a konkurzní řízení přesto proběhne.

Věřitelský výbor má tři až devět členů. Jelikož výbor přijímá rozhodnutí hlasováním, je vhodné, aby schůze věřitelů rozhodla o lichém počtu členů výboru. Možnou kooptaci člena, tedy vzdání se, schvaluje soud. Náhradníci se mohou schůze věřitelského výboru účastnit, ale pokud nezastupují konkrétního člena, nemají hlasovací právo. Odvolat celý výbor nebo jednotlivého člena může schůze věřitelů, ale opět se schválením soudu.⁴⁰

Výbor volí ze svých členů předsedu a místopředsedu. Nároky členů a náhradníků na náhradu nutných výdajů a přiměřenou odměnu jsou pohledávkami za podstatou. Dají-li se při své funkci zastupovat, potom zvýšené náklady s tím spojené nesou sami. Schází se z vlastní

---

⁴⁰ Konkurs a vyrovnání, třetí vydání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, EUROLEX BOHEMIA Praha 2005, str. 218

iniciativy nebo jej svolává soud. Věřitelský výbor rozhoduje způsobem stanoveným v ustanovení § 11 odst. 6 ZKV, k přijetí usnesení věřitelského výboru je zapotřebí většiny hlasů všech členů (náhradníků), nikoli jen přítomných.

S věřitelským výborem se setkáváme hned po povolení ochranné lhůty, který se však nemůže po prohlášení konkurzu automaticky změnit ve věřitelský výbor pro celé řízení. Musí být zvolen nový, i kdyby měl být personálně stejný.

Věřitelský výbor dohlíží na činnost správce, přezkoumává za určitých podmínek jeho hospodaření (§ 11 odst. 2 ZKV) a plní úkoly uložené mu zákonem nebo soudem, soudu je oprávněn podávat návrhy na průběh řízení. Souhlas věřitelského výboru je třeba např. k tomu, aby mohl správce učinit opatření potřebná k zajištění dalšího provozování podniku a uzavřít smlouvy o úvěru za účelem financování vývozu poskytnutého dle zvláštního zákona (z. č. 58/1995 Sb. *O pojišťování a financování vývozu se státní podporou*). V rámci soudního dohledu nad konkursním řízením, může být správci uloženo vyžádat si na určité otázky názor věřitelského výboru.

Po prohlášení konkursu se soustředí výbor hlavně na soupis konkursní podstaty. Dle § 18 ZKV ho provádí správce konkursní podstaty dle seznamu zhotoveného úpadcem, za pomoci soudu a součinnosti věřitelů, konkrétně právě věřitelského výboru. Součástí soupisu bývá odhad provedený soudním znalcem dle cenových předpisů platných ke dni provedení soupisu, ale pokud výbor souhlasí, může se soud spokojit s oceněním provedeným úpadcem nebo správcem. Náklady spojené s ustavením soudního znalce oslabují samotnou konkursní podstatu.

Věřitelský výbor má dále důležitou úlohu v souvislosti s dohodou o rozdělení společného jmění manželů. K provedení vypořádání společného jmění manželů zaniklého prohlášením konkurzu je namísto úpadce nadále oprávněn správce. Dohodu o vypořádání společného

jmění manželů je správce oprávněn uzavřít jen ve formě smíru schváleného soudem převážně z toho důvodu, aby na rozhodování o těchto závažných soukromoprávních záležitostech neměl vliv jen správce. S touto dohodou musí před jejím předložením soudu projevit souhlas právě také věřitelský výbor. Oprávnění správce zpeněžit jednou smlouvou věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, které slouží k provozování podniku, podléhá souhlasu jednak soudu a jednat i výboru.

8.3. Orgány dle SchKG

Schůze věřitelů

Schůzi věřitelů náleží v řádném konkursním řízení hlavní místo. Díky úpravě organizace, která zúčastněné věřitele sama přibírá k řízení a vedení určitých částí řízení, se odlišuje konkursní řízení od ostatních forem vymáhání dlužné částky, přičemž v tomto postavení hraje element věřitele neboli z konkursního práva vyplývající právo účasti věřitele na schůzi věřitelů centrální úlohu.⁴¹

Je tedy považována za nejdůležitější a nejvyšší orgán celého konkursu. Není ovšem ve všech stádiích řízení stejná. Zákon rozlišuje mezi první a druhou případně další schůzí věřitelů, přičemž další neznamena nic jiného než pokračování druhé schůze. Významná je zákonná úprava, že hlasům všech věřitelů, nezávisle na počtu nebo velikosti jejich pohledávek, je přičítána stejná váha. Zákon zde zřetelně vychází z toho, že malá částka má pro drobného věřitele minimálně stejnou váhu jako větší pro věřitele zámožného. To očividně svědčí o rozdílu oproti úpravou českou, konkrétně s § 10 odst. 2 ZKV, jelikož zde se prostá většina hlasů potřebných k přijetí usnesení počítá podle výše pohledávek věřitelů.

---

⁴¹Die Gläubigerversammlung im Konkurs, Moor Ernst, Diss. Basel 1992, str. 3

Schůzi věřitelů přísluší následující úkoly: volba orgánů, dohled nad správou konkursu, rozsáhlá příslušnost při obhajování, správě a zpeněžování aktiv dlužníka. Nejdůležitější pravomoc první schůze věřitelů, kde je markantní rozdíl proti současné úpravě české je ta, že volí správce konkursní podstaty a eventuelně i konkursní výbor (*SchKG Art. 237 II a III*). Druhá věřitelská schůze je oprávněna tyto orgány odvolat nebo je ve funkci potvrdit (*SchKG Art. 253 II*).

Dle *SchKG Art. 238* může první schůze, pokud to považuje za naléhavé, vyjádřit své názory na správu konkursní podstaty a zpeněžení aktiv. Zejména má právo rozhodovat o pokračování podnikání dlužníka nebo o průběhu řízení, závislých na řízení konkursním. Druhá schůze může poté neomezeně, jak to stanoví zákon v *SchKG Art. 253*, činit veškerá rozhodnutí nutná k úspěšnému dovršení konkursu.⁴²

Věřitelský výbor

Tento fakultativní orgán se ustavuje společně se správcem konkursní podstaty během první schůze věřitelů a může být druhou schůzí odvolán nebo potvrzen. Členové výboru jsou samotní věřitelé. Zákon pro něj nestanoví žádný určitý počet.

Kompetence není rozdíl od schůze věřitelů nebo správce konkursní podstaty v zákoně přesně stanovena. Je věcí první schůze věřitelů stanovit okruh úkolů výboru. Jen pokud schůze nestanoví něco jiného, přísluší výboru plnit úkoly uvedené v zákoně (*SchKG 237 III*).

Díky funkci spojky mezi schůzí věřitelů a správcem mu mohou být přiděleny úkoly jak z okruhu kompetencí věřitelské schůze tak i správce. Místo schůze jsou to tyto: dohled nad správou konkursní podstaty, rozhodnutí o pokračování podnikání dlužníka, zmocnění správce konkursní podstaty k řízení procesu. V oblasti, která je jinak vyhrazena správci, může výbor věřitelů zakročít, jako by byl příslušný v souvislosti se změnou Kollokationsplanu^{43,44}.

⁴² SchKG II. Insolvenz von Unternehmen WS 05/06, Skriptum von Prof. Dr. Isaak Meier, str. 38-40

⁴³ Vystaví ho úřad příslušný k řízení o vymáhání dlužné částky po zpeněžení zabavené věci, v případě, že získaná částka nepostačuje k uspokojení všech věřitelů, tzn. jedná se o jakýsi pořadník věřitelů

Vzhledem k různým kompetencím věřitelského výboru je nutné pamatovat následovně: ve vztahu ke schůzi věřitelů stojí výbor stále jako orgán pomocný, proto se i poté může schůze rozhodnout odlišně od názoru výboru. Konkursní správa je naproti tomu jeho závěrem vázána.⁴⁵

§9 Konkursní věřitelé jako subjekty řízení uplatňující své nároky

Hlavním důvodem vzniku tohoto zvláštního řízení je právě uspokojení věřitelů, tzn. aby všichni věřitelé mohli uplatnit své nároky a aby tyto byli poté rovnoměrně uspokojeny. Přes tento požadavek jsou věřitelé rozděleni do určitých skupin, přičemž každá z nich má jiné postavení a to jak hmotněprávní tak i procesní. Tato diferenciacie je ovšem založena systematicky, má své opodstatnění a odvíjí se od povahy a vzniku jednotlivých pohledávek.

Z hlediska hmotného práva je možné rozeznávat více druhů věřitelů, dle kritéria, které si pro toto členění zvolíme. Proti třídění dle kritérií hmotného práva není možné nic namítat již z toho důvodu, že věřitelem je každý, kdo jen tvrdí, že má proti úpadci právní nárok a zjišťování povahy tohoto nároku probíhá dle příslušných ustanovení materiálního práva. Avšak z důvodu jiné povahy konkurzního práva jako práva dynamického samo hmotné právo pro poznání konkurzního řízení nestačí.⁴⁶

Obecně se má docílit uspokojení všech úpadcových věřitelů. Rozdíl je jen v míře a způsobu tohoto uspokojení. Pro třídění je rozhodující kvantitativní kritérium. Tímto vzniká skupina

---

⁴⁴ SchKG II. Insolvenz von Unternehmen WS 05/06, Skriptum von Prof. Dr. Isaak Meier, str. 42

⁴⁵ Der Gläubigerausschuss im Konkurs- und im Nachlassverfahren, Gehler Karl August Meinrad, Diss. Freiburg 1999,

⁴⁶ Konkurs a vyrovnání, třetí vydání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, EUROLEX BOHEMIA Praha 2005, str. 183

věřitelů s pohledávkami, které nebudou v konkursu uspokojeny vůbec, tzv. nároky na vyloučení z podstaty. Druhou skupinou pak budou tvořit všichni věřitelé ostatní, kteří se budou dále členit dle kvalitativních hledisek. Rozdělí se tak na skupinu, která bude uspokojena stoprocentně a na druhou, jejíž nároky se uspokojí jen menším procentem.

Věřitele a jejich nároky je možno dělit ještě podle dvou hledisek. Jednak dle toho, zda své pohledávky musí do konkursu přihlásit nebo zda svůj nárok mohou uplatnit i jinak, např. jsou uspokojováni automaticky. A jednak dle toho jestli jsou jejich pohledávky uspokojovány zcela nebo částečně již v průběhu řízení a do konečného rozvrhu musí být uspokojeny nebo jestli jejich uspokojování probíhá až na základě tohoto rozvrhového usnesení.⁴⁷

Dělení účastníků řízení v postavení konkursních věřitelů je např. následující:

- a) věřitelé, kteří podali návrh na prohlášení konkursu proti dlužníkovi (i oni podáním návrhu uplatňují nároky);
- b) věřitelé, kteří přihlásili své pohledávky v konkursu;
- c) věřitelé, kteří uplatňují nárok na vyloučení věci nebo práva z konkursní podstaty;
- d) oddělení věřitelé;
- e) věřitelé pohledávek za podstatou.

Ačkoliv všechny tyto věřitele zákon označuje za konkursní věřitele (§ 7 ZKV), mají postavení konkursních věřitelů ve vlastním smyslu toho pojmu jen ti z nich, kteří jsou uvedeni sub b) a d).⁴⁸

---

⁴⁷ Civilní právo procesní, Prof. JUDr. Alena Wintrová, CSc. a kolektiv, 2. aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha a.s., 2002, str. 618

⁴⁸ ASPI Komentář, účastníci konkursního řízení

9.1. Věřitelé podstaty

Nejvýhodnější postavení přísluší věřitelům podstaty, jejich pohledávky se nemusí přihlašovat a uspokojují se během konkursu, nejpozději do rozvrhu. Pohledávky za podstatou tvoří samostatnou skupinu pohledávek, jež sledují společný cíl: prospěch konkursních věřitelů. Tyto pohledávky vznikají až v průběhu konkursu a právě v důsledku konkursního řízení, mají bezprostřední vztah ke konkursu, proto musí být také přednostně uspokojovány. Proto se pohledávky za podstatou uplatňují jako by konkursu nebylo a uplatňují se vůči správci. Taxativně jsou vyjmenovány v § 31 odst. 2 ZKV, např. hotové výdaje a odměna správce, náklady spojené se správou podstaty, daně a poplatky splatné po prohlášení konkursu na roveň jsou jim dle § 31 odst. 3 ZKV postaveny některé pracovní právní nároky, které vznikly až po prohlášení konkursu.

Za pohledávky za podstatou je třeba považovat nárok na vrácení plnění v případě, že úpadcův smluvní partner odstoupil od smlouvy za podmínek dle § 14 odst. 1 písm. a). Za nároky za podstatou je možno považovat jen taková jednání správce, která jsou prováděna v rámci jeho pravomoci. V případě překročení by druhé straně vznikl jen osobní nárok vůči správci. V případě, že ovšem během konkursu trvá provoz podniku, řadí se do této skupiny i pohledávky související se zajišťováním tohoto provozu.⁴⁹

Tyto pohledávky sice ubírají část konkursní podstaty a jsou jakýmsi jejími břemeny, ale v zásadě jen potřebnými k tomu, aby se z ní zase vytěžilo pro konkursní věřitele co nejvíce.

Pohledávky mají být uspokojeny stoprocentně, bez ohledu na stav konkursního řízení a to jakmile byly určeny a staly se splatnými. Domáhat se toho je třeba přímo u správce, a to způsobem obecným pro uplatnění pohledávek. Pokud uhrazeny nejsou, uplatňují se i v průběhu konkursního řízení žalobou proti němu.

---

⁴⁹ Konkurs a vyrovnání, třetí vydání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, EUROLEX BOHEMIA Praha 2005, str. 190

Na problém ručení dlužníka-úpadce za tyto nároky po zrušení konkursu se názory v minulosti dosti vyvíjely. Od počátečního názoru dle konkursního řádu z roku 1869, že úpadce po zrušení konkursu neručí za žádnou pohledávku za podstatou, přes pozdější názor odborné literatury, že za pohledávky za podstatou, které vznikly již před vyhlášením konkursu a pohledávkami za podstatou se staly jen v důsledku prohlášení konkursu, ručí úpadce dále na rozdíl od těch, které vznikly až po prohlášení konkursu a které nevznikly z jeho vůle a jeho přičiněním, až k současnému platnému zákonu, který říká, že na základě seznamu přihlášek lze pro zjištěnou pohledávku po právní moci rozvrhového usnesení vést exekuci na úpadcovu jmění (§ 45 odst. 2). To znamená, že současná úprava nerozlišuje mezi jednotlivými druhy věřitelů ani pohledávek v souvislosti s možností exekuce po zrušení konkursu. Z této obecné úpravy vyplývá, že i za pohledávky za podstatou, vzniklé v době konkursního řízení, dlužník po zrušení konkursu ručí.

Zmíním zde rozhodnutí Městského soudu v Praze týkající se problematiky pohledávek za podstatou. Jednalo se o spor, kdy na straně žalobce stál správce konkursní podstaty a na straně žalovaného Finanční ředitelství v Praze.

- a) Ustanovení ZKV stanoví, že pohledávkami za podstatou jsou mimo jiné i daně, pokud vzniknou po prohlášení konkursu. Daň z nemovitostí za zdaňovací období po prohlášení konkursu vyměřená předmětným platebním výměrem (jak je tomu v daném případě), je tedy podle zákonného ustanovení pohledávkou za podstatou.
- b) Podle ZKV tedy lze kdykoliv v průběhu konkursního řízení uspokojit pohledávku za podstatou, tj. i uhradit daně, jejichž splatnost nastane až po prohlášení konkursu.
- c) Vyměřovací řízení se prohlášením konkursu nepřerušuje, na rozdíl od řízení týkajícího se placení daní. Nedoplatky na dani, které vznikly ještě před prohlášením konkursu, sdílejí

proto stejný osud jako ostatní pohledávky, tj. je třeba je přihlásit do konkursu a jsou uspokojeny dle rozvrhového usnesení soudu.⁵⁰

9.2. Věřitelé s pracovními nároky

Pracovními nároky jsou především mzdové nároky úpadcových zaměstnanců, odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, přičemž se jedná i o nároky, které vznikly za poslední tři roky před prohlášením konkursu, jakož i po prohlášení (*§ 31 odst. 3 a 4 ZKV*). Mezi další pracovní nároky patří ty, které vznikly buď v měsíci, ve kterém byl prohlášen konkurs nebo až po jeho prohlášení. Jedná se hlavně o odstupné při skončení pracovního poměru, náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů zaměstnance v souvislosti s plněním pracovních povinností nebo náhrady za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce.

Sporné je, jestli je potřeba tyto pohledávky do konkursu přihlašovat. Jelikož mají ze zákona stejný režim jako pohledávky za podstatou, zdálo by se, že je třeba přihlašovat není. Není však žádný zásadní důvod, proč by pohledávky vzniklé před prohlášením konkursu měly být z přihlašování vyňaty, neboť věřitelé mají dostatečný časový prostor tak učinit.⁵¹ Ovšem vzhledem k tomu, že i *§ 20 odst. 5* uvádí, že do seznamu, který správce zhotovuje na základě přihlášených pohledávek se nezařazují ani pohledávky uvedené v *§ 31 odst. 2 a 3*, tedy pohledávky za podstatou a pracovní nároky, bych uzavřela, že tyto nároky zřejmě není nutné přihlašovat.

Odlišný režim mají pracovní nároky vedoucích zaměstnanců (bližší specifikace *§ 27 odst. 5 písm. a) a b) ZP*), které vznikly po prohlášení konkursu. Uspokojují se totiž, dle zákonného

⁵⁰ Rozhodnutí Městského soudu v Praze, Ca 366/2001

⁵¹ Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související: komentář, Kotoučová J., Praha: C.H. Beck, 2002, str. 257,258

znění § 67a odst.1 ZKV do výše, kterou určí správce se souhlasem soudu. Ostatní nároky přesahující určenou částku se uspokojují jako ostatní pohledávky (§ 32 odst. 4 věta druhá ZKV).

9.3. Oddělení věřitelé

Zvýhodněnou skupinu tvoří oddělení věřitelé, někdy označováni jako věřitelé zajištění. Do tohoto postavení se dostali díky své prozřetelnosti, včasným zajištěním své pohledávky formou zástavního nebo zadržovacího práva, omezením převodu nemovitosti, převodem práva nebo postoupením pohledávky (§552 a násl. OZ).⁵²

Jde o konkursní věřitele se zvláštním postavením. Toto jejich zvláštní postavení se projevuje ve výhodě, kterou jim poskytuje § 28 ZKV : mají totiž při zpeněžení věci, na níž jejich zajišťovací právo vázne nárok na uspokojení své pohledávky z výtěžku prodané věci (nebo zpeněžení jiného aktiva). Tento výtěžek vydá správce odděleným věřitelům se souhlasem soudu.

Musí podat přihlášku ohledně své pohledávky a své právo na oddělené uspokojení musí doložit, tedy uvést důvody uplatňování postavení odděleného věřitele. Uspokojování jsou ze 70 % výtěžku zpeněžení věci nebo jiné hodnoty, kterou byla jejich pohledávka zajištěna a to ještě před rozvrhem, což mají společné s pohledávkami za podstatou, před nimi jsou ovšem v tomto případě upřednostňováni. Prakticky není možné, aby se jedna věc stala předmětem zástavního i zadržovacího práva, protože u obou je třeba její předání věřiteli. Dle § 151b odst. 2 poslední věta OZ je připuštěna z tohoto pravidla určitá výjimka, že po dohodě zástavce i zástavního věřitele je možné předmět zástavy předat do úschovy třetí osobě. V případě, že by zde došlo k zadržení této věci třetí osobou muselo by se použít ustanovení § 151u OZ –

---

⁵² v jeho znění před novelou č. 509/1991 Sb.

zadržovací právo má přednost před právem zástavním. U kolize mezi několika věřiteli, zajištěnými právem k téže nemovitosti záleží uspokojení dle pořadí určeného stářím vzniku práva. Pokud jedna hodnota zajišťuje více pohledávek různých věřitelů, uspokojují se dle pořadí vzniku tohoto nároku, u zástavního práva k nemovitosti je vždy rozhodující den zápisu do katastru nemovitostí. Pokud výtěžek ze zajišťující věci nepostačuje k uspokojení, účastní se tito věřitelé rozvrhu jako věřitelé běžní. V opačném případě se zbývající částka převede do rozvrhu a slouží k uspokojení ostatních věřitelů.

Vzhledem k tomu, že k uspokojení „nároků na oddělené uspokojení“ slouží určitá věc jsou si podobné s nároky třetích osob na vyloučení věci z podstaty. Odlišné je však to, že tyto nároky jsou vypláceny jako peněžité plnění a daná věc musí být majetkem úpadce. Poněvadž do konkursní podstaty je možno zahrnout jen věci, které nejsou vyloučeny z exekuce, nemůže být ani předmětem nároku na oddělené uspokojení věc, která je takto vyloučena.

Institut oddělených věřitelů ovšem nechrání jen je samotné, ale určitým způsobem i úpadce, jelikož mu tímto umožňuje získat úvěry, které mu v krizových situacích umožní další provoz podniku, neboli možnou příležitost k překonání problematického období.

9.4. Věřitelé vyloučení z konkursu

Vyloučení jsou někteří věřitelé přímo ze ZKV nebo pak dle ustanovení hmotného práva. K jejich nárokům se v rámci konkursu nepřihlíží, nelze je tedy přihlásit, ale tyto trvají dále, s tím, že realizovány mohou být až po skončení konkursu. Aby neběžela promlčecí doba, je nutné uplatnit tyto pohledávky samostatně, i když po dobu konkursu nelze v takovém řízení pokračovat. Dle § 33 jsou předně vyloučeny úroky a to až od okamžiku prohlášení konkursu. Úroky splatné do té doby se připočtou k pohledávce. Je tomu tak z důvodu akcesorické povahy úroků. Obvykle totiž bývá v konkursu uspokojena jen určitá část pohledávky, proto se

nemůže dostat ještě i na příslušenství, kterým jsou právě úroky. Kromě toho by nemohla být jedna skupina věřitelů s úročnými pohledávkami zvýhodňovaná před ostatními. Další vyloučené pohledávky, také akcesorické povahy, jsou náklady účastníků řízení vzniklé díky jejich účasti na konkursním řízení. Dále se sem řadí také nároky věřitelů z darovacích smluv, smluvní pokuty s nárokem vzniklým až po prohlášení konkursu. Dále jsou vyloučeny všechny mimosmluvní sankce (peněžité tresty, správní sankce apod.) s výjimkou penále za daně, cla a veřejnoprávní pojistné, pokud povinnost zaplatit vznikla ještě před prohlášením konkursu. Potom jsou to samozřejmě pohledávky, které ze samotné své povahy nemohou být do konkursu přihlášeny, např. nemajetkoprávní nároky. Pro úplnost je ještě nutno doplnit, že jsou vyloučeny také ty pohledávky, které nebyly ve stanovených lhůtách přihlášeny.

Vyloučení těchto pohledávek z konkursního řízení však nic nemění na tom, že mohou být v tomto řízení uplatněny a soud na ně musí reagovat, i když půjde jen o formální rozhodnutí. Nerozhoduje však o otázce materiální existence a obsahu uplatňovaného nároku. Pouze je konstatováno, že příslušný nárok je vyloučen z konkursu.

Pohledávky na vyloučení z konkursní podstaty není třeba přihlašovat.

9.5. Ostatní pohledávky

Všechny ostatní pohledávky je třeba přihlásit do konkursu a uspokojují se až po vyhotovení rozvrhu. Přihlášky podávají věřitelé u soudu ve lhůtě určené v usnesení o prohlášení konkursu. Zákon stanoví její náležitosti. Účinky z hlediska běhu hmotněprávních lhůt jsou stejné jako u žaloby. Správce podstaty pořídí seznam a podané přihlášky posoudí, u soudu pak probíhá přezkumné jednání. Výsledek přezkumného jednání je obsažen v zápisu a pro nepopřené pohledávky tvoří zároveň exekuční titul. Do dvou měsíců od skončení přezkumného jednání mají ještě další věřitelé možnost přihlásit své pohledávky, k později

podaným přihláškám se nepřihlíží, jsou vyloučeny z uspokojení v konkursu. Správci podstaty a věřitelům přísluší možnost popírat přihlášené pohledávky z hlediska výše, pravosti nebo pořadí. Věřiteli, který spornou pohledávku přihlásil určí soud lhůtu, ve které se má u soudu domáhat určení pravosti výše nebo pořadí. Pokud je popírána pohledávka již pravomocně přiznaná, musí žalovat popíratel.

Mohou se vyskytnout také pohledávky vázané na určitou odkládací podmínku. Přihlásit tento typ pohledávky do konkursu je umožněn.

Prostřednictvím rozvrhu se uspokojují jen pohledávky řádně přihlášené, zjištěné, správcem podstaty uznané a nepopřené. Zde se pohledávky rozdělují do dvou tříd a uspokojují se nejdříve pohledávky první a poté druhé třídy. Pokud nelze pohledávky v jedné třídě uspokojit absolutně, uspokojují se poměrně, což bývá zpravidla u druhé třídy velmi časté. V první třídě jsou uspokojovány pracovněprávní nároky, které nespádají do výčtu pohledávek pracovněprávních, nároky z penzijního pojištění a výživného. Ve druhé pak jsou všechny ostatní pohledávky a to bez jakýchkoli preferencí.

Ve snaze podnítit vyšší aktivitu nezajištěných věřitelů v konkursním řízení a motivovat je tak k zajišťování svých pohledávek zredukovala novela provedená s účinností od 1.5. 2000 *zákonem č. 105/2000 Sb.* kategorie přednostních věřitelů potud, že od uvedeného data jsou věřitelé rozděleni pouze do dvou (a nikoli do tří) tříd. Citovaným zákonem byl rovněž pro konkursní řízení výrazně oslaben princip prioritního uspokojení zajištěných věřitelů a věřitelů vyšších tříd před věřiteli nižších tříd (kteří by při absolutizaci onoho principu měli přijít na řadu až po uspokojení zajištěných věřitelů a věřitelů vyšších tříd). Došlo rovněž k tomu, že zajištěným věřitelům se ze zajištěného majetku může dostat (před nezajištěnými věřiteli) pouze 70% výtěžku zpeněžení majetku, kterým je jejich pohledávka zajištěna, přičemž neuspokojená část jejich pohledávky se uspokojuje (jako nezajištěná) v rozvrhu ve třídě, do které pohledávka podle své povahy patří. Solidarita systému s věřiteli druhé třídy se prosadila

těž prostřednictvím úpravy, podle které se z výtěžku zpeněžení, připadajícího na věřitele první a druhé třídy rozděluje mezi věřitele první třídy 30% a 70% mezi věřitele druhé třídy (k nimž se v rozsahu pohledávek nebo jejich částí které nebyly uspokojeny z výtěžku zpeněžení na ně připadajícího, přesunou i zbývající věřitelé první třídy). Uspokojení zajištěných (oddělených) věřitelů se liší i podle způsobu řešení úpadku (v konkursu je odděleným věřitelům garantováno pouze 70% výtěžku zpeněžení majetku, kterým je jejich pohledávka zajištěna, kdežto vyrovnáním nemohou být nároky oddělených věřitelů dotčeny). Byť popsané změny sledovaly obecně správný cíl, k jejich negativním rysům patří skutečnost, že stávající rozsah uspokojení garantovaného v konkursu odděleným věřitelům ze zpeněžení majetku, kterým je jejich pohledávka zajištěna, oslabuje zejména v obchodních vztazích význam zajišťovacích institutů a subjekty poskytující úvěry podnikatelům (typicky banky), vede k úvahám o "zdražení úvěrů" to jest k tomu, že bude požadována vyšší míra zajištění úvěrů.⁵³

9.7. Pohledávky věřitelů dle švýcarské úpravy

Pohledávky se v rámci konkursu posuzují ne absolutně, ale relativně stejně. Nezajištěné pohledávky jsou rozděleny do tří tříd (*SchKG Art. 219*). Uspokojení pohledávek jednotlivých tříd proběhne po vyplacení všech nároků tříd dřívějších. Zajištěné pohledávky budou uspokojeny přednostně z výtěžku zajištěné věci. Pokud nejsou takto uspokojeny v plné výši, budou ve zbytku zařazeny do třídy příslušné dle povahy pohledávky. Na tomto místě je patná další odlišnost od naší úpravy, kdy se zde oddělení věřitelé uspokojují zcela. Na prvním místě a tedy nejdříve vyplácené jsou pohledávky za podstatou. Jediná výjimka z celistvé úpravy

---

⁵³ www.iDNES.cz, 05.06.2003 Min. spravedlnosti (Epravo)

konkursu v *SchKG* je ta, že privilegium pohledávek vkladatelů je upraveno v zákoně o bankách a spořitelnách.⁵⁴

9.7.1. Pohledávky nezávislé na druhu

Důležitým rozdílem oproti exekuci je zde skutečnost, že pohledávky nemusí být obligatorně jen peněžité, ale lze v konkursu uplatnit také pohledávky na věcná plnění. Pro věcné plnění se stanoví odpovídající částka. Zásada této přeměny na peněžité plnění platí jen tehdy, pokud správce konkursní podstaty nevyužije své kompetence požadovat splnění pohledávky jako věcného plnění. Věřitel může v tomto případě požadovat zajištění splnění.

9.7.2. Podmíněné pohledávky

Existence pohledávky může být od počátku závislá na určitých podmínkách. Pod podmínkou v právním smyslu se rozumí nejistá budoucí skutečnost. Rozlišuje se mezi podmínkami odkládacími a rozvazovacími. Přičemž splnění odkládací podmínky způsobí vznik povinnosti dlužníka splnit a rozvazovací její zánik. S podmíněnými pohledávkami je v řízení nakládáno následovně: oba druhy podmíněných pohledávek jsou do konkursu připuštěny v plné výši. Rozdíl je jen ve výplatě podílu na zisku. U pohledávek s odkládací podmínkou obdrží věřitel podíl ze zisku až po splnění podmínky, o pohledávkách s podmínkou rozvazovací neobsahuje zákon žádné zvláštní ustanovení. V praxi bývají v zásadě vypláceny. V případě, že podmínka rozvazovací nastane, pak musí věřitel podíl na zisku vrátit zpět. Jen pokud lze očekávat splnění rozvazovací podmínky již během řízení nebo krátce po něm, bude výplata podílu na zisku zadržena.

9.7.3. Veřejnoprávní pohledávky

Pohledávky vyplývající z veřejného práva nemohou sice vyvolat konkurs, ale po prohlášení konkursu mohou být v rámci konkursního řízení uplatňovány.

---

⁵⁴ SchKG II. Insolvenz von Unternehmen WS 05/06, Skriptum von Prof. Dr. Isaak Meier, str. 136

9.7.4. *Pohledávky vzniklé po prohlášení konkursu*

K pohledávkám, které vznikly teprve po prohlášení konkursu se nepřihlíží. Během konkursního řízení mohou být ale na dlužníku vymáhány formou zabavení. Ze zásady vyloučení pohledávek vzniklých po prohlášení konkursu z konkursního řízení existuje důležitá výjimka: nároky podstaty - závazky sjednané nebo přijaté orgány vykonávajícími pravomoce (Vollstreckungsorganen) během konkursního řízení jsou do řízení zahrnuty.

9.7.5. *Nemajetkové nároky*

Takovéto pohledávky, které ze své podstaty nelze převést na majetkový ekvivalent, samozřejmě nemohou být uspokojovány prostřednictvím konkursu. Patří mezi ně například nároky vzniklé z poškození osobnostních práv.

§10 Úpadkové delikty

I když trestní zákon přímo nepoužívá termín úpadkové delikty, jedná se o ustálený pojem mezi odbornou veřejností. Jde o trestné činy zařazené v *hlavě deváté TZ* nazvané trestné činy proti majetku, konkrétně jsou to § 256, 256a, 256b a 256c TZ. Podstatou těchto deliktů je především poškozovací jednání pachatele vůči majetku nebo majetkovým právům věřitele a také právě proto byly systematicky zařazeny mezi delikty majetkové. Všechny souvisí samozřejmě s právem věřitele na řádném a včasném uspokojení pohledávky, což je ostatně samotným cílem ZKV. Trestní zákon chrání vztahy upravené ostatními právními normami a úpadkové delikty jsou toho typickým příkladem, materie je upravena v jednom zákoně a případné následky vyplývající z chování, které je s těmito ustanoveními v rozporu, upravuje souhrnně trestní zákon.⁵⁵

---

⁵⁵ Konkurs a vyrovnání, třetí vydání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, Trestněprávní odpovědnost při konkurzu a vyrovnání-úpadkové delikty a jejich úprava str.429

Trestnými činy v oblasti konkursního práva jsou tedy: poškozování věřitele, zvýhodňování věřitele, pletichy při řízení konkursním a vyrovnávacím a trestný čin předlužení. Další trestné činy okrajově související s úpadkovými delikty jsou poté např. z *hlavy druhé TZ, oddílu druhém* (trestné činy hospodářské, proti hospodářské kázni) a také v *hlavě deváté TZ* (proti majetku). Do první skupiny patří trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a porušení povinnosti v řízení o konkursu. Do druhé pak trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku a způsobení značné škody z vědomé nedbalosti.

Insolvence podnikatele obecně navádí jinak bezúhonného občana k trestnému chování. Častými důvody bývají hospodářská potřeba nebo morální motivy jako je záchrana pracovních míst. Dle švýcarského *trestního zákona (StGB)* jsou skutkové podstaty trestných činů na poli konkurzního práva např. podvod (*StGB Art.146*), poskytování nepravdivých údajů rejstříkovým úřadům (*StGB Art.153*), samostatně jsou upraveny konkursní delikty a delikty v souvislosti s řízením o vymáhání trestné částky (*StGB Art.163 an.*), porušení předpisů o vymáhání dlužných částek a konkursu (*StGB Art.323*), pletichy v souvislosti s výpočtem srážek ze mzdy, padělání listin, vymámení nepravdivého osvědčení, útok na státní orgán a veřejného činitele, maření úředního výkonu a další trestné činy s konkursním právem související.⁵⁶

---

⁵⁶ SchKG II. Insolvenz von Unternehmen WS 05/06, Skriptum von Prof. Dr. Isaak Meier, str. 9

§11 Současný vývoj úpravy

11.1. Druhé čtení poslaneckého návrhu na změnu ZKV ze 14. 12. 2004 ve vztahu k postavení věřitelů a jeho myšlenkový přínos

Již od počátku roku 1999 bylo společným přáním, v poslanecké sněmovně i vládě, urychlit práce na nové rekodifikaci úpadkového práva. Mělo se tímto vyhovět námitkám zahraničních investorů, kteří upozorňují na to, že naše současná úprava není v souladu se světovými trendy, a chybí zde i institut zvaný reorganizace. Od té doby již uplynulo dost času, ale odborné diskuze zatím nevedly ke kýženému cíli. Proto byla předložena, vedle dalších, i tato novelizace, která ovšem nebyla (87 hlasy proti 44 hlasům) přijata. I přesto je zajímavé zamyslet se nad některými projednávanými otázkami.

Novela předkladatelů napříč politickým spektrem měla za cíl zejména omezit rozsáhlé pravomoci konkursního správce a jasně stanovit jeho odpovědnost za způsobenou škodu, zabránit možnostem korupce, výrazně posílit pozici věřitelského výboru a zajistit aktivní účast věřitelů v konkursu, zjednodušit, zrychlit a tím také zlevnit konkursní řízení.

Tento text byl nazýván „bankovní novelou“, ale dle paní poslankyně Dundáčkové tomu tak nebylo, protože práva věřitelů byla posilována ve vztahu ke všem věřitelům. Ti větší pak jen mohou více zúročit své postavení, protože se dokáží v konkursním právu lépe zorientovat. Velkou nesnází naší úpravy je, pokračuje dále poslankyně Dundáčková, častá neakceschopnost našich věřitelských výborů.

Pohledávky oddělených věřitelů by se ze zákona uspokojovaly tak jako nyní, tzn. do výše 70 %. Tato část byla ovšem předmětem sporu. I paní navrhovatelka Dundáčková zde zmiňuje fakt, že úprava stoprocentního uspokojování pohledávek oddělených věřitelů platila v našem zákoně do 1. 5. 2000. Dále tvrdí, že se změna tohoto ustanovení nepromítla do uspokojování

malých věřitelů takovým způsobem, který by opravňoval krácení odděleného věřitele, který svou pohledávku předem obezřetně zajistil. Bylo by až nemorální, dle slov pana poslance Pospíšila, aby ten, kdo zajistí svoji pohledávku, stará se o ni a získá pro ni zástavu, pak neměl možnost být z této zástavy plně uspokojen. A pokud je právo opravdu považováno za minimum morálky, neměli bychom právní normy stavět v rozporu se základními principy správnosti. Proto by stoprocentní uspokojení mělo být podporováno, samozřejmě po odečtení nákladů konkursu. Například v Německu stanoví úprava určitou solidaritu ve formě 3 % a ne 30 % jak je tomu u nás. Zajištění věřitelé dále nemusí být jen současně i věřitelé velcí. Často se pojem zajištěný věřitel zaměňuje přímo s pojmem banka, což sice banka ve většině případech je, ale právo na zajištění mají i ostatní věřitelé.

Návrh také obsahoval ustanovení o zrušení dělení pohledávek do dvou tříd, protože v podstatě nemá odůvodnění. V pozměňovacím návrhu byl navrhován jistý kompromis a to zachovat dělení, ale zkrátit lhůtu k možnému započtení pohledávek a to z délky tří let před prohlášením konkursu na délku jednoho roku. Zajímavý je návrh, že by v první třídě nebyli uspokojováni vedoucí zaměstnanci, kteří často fakticky, i když nedbalostně přispívají, k tomu, že firma nebo obchodní společnost skončí v konkursu.

Sporná byla otázka, jestli posilujeme práva věřitelů nebo postavení věřitelského výboru. Pokud to totiž bude výbor, který získá nové pravomoci např. jmenovat správce, a to tak, že správce v některých věcech rozhoduje stejně jako věřitelský výbor a za stavu, kdy konkursní řízení zůstává řízením soudním, odpovědnost za všechna rozhodnutí v konkursu nese stát dle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou veřejnou mocí. Otázkou také je, jak by správce jmenovaný bankou - věřitelem rozhodoval např. o popření případné pohledávky, kterou banka uplatní. Tímto vším by na sebe banky přejímaly pravomoci, nikoli již odpovědnost. Vzhledem k tomu, že banky mají většinou oddělené uspokojení se může stát, že správce bude tlačěn k prodání příslušného nemovitého majetku bez ohledu na možné znemožnění dalšího

fungování podniku jako celku. Bude motivován spíše prodat ihned jednotlivé nemovitosti než složitějším a také dlouhodobějším způsobem prodat ještě fungující nebo zachranný podnik jako celek strategickému investorovi.

V návrhu byl § 8 ZKV doplněn o to, že konkursního správce může kromě ustavení soudem ještě zvolit schůze konkursních věřitelů, přičemž soud ustaví správcem osobu navrženou navrhovatelem, který patří mezi věřitele s nejvyššími pohledávkami a případně s nárokem na oddělené uspokojení. Je-li takových navrhovatelů více, soud správcem ustaví některou z osob jimi navržených. Problematické by ovšem bylo zase to, že odpovědnost i nadále zůstane na státu a ne na věřitelích. Kromě „obecné“ odpovědnosti správce za škodu vzniklou porušením povinností by správce ještě dle 2. odstavce § 420 OZ odpovídal věřiteli pohledávky za podstatou za vzniklou škodu, jestliže pohledávka za podstatou, vzniklá na základě právního úkonu správce nemůže být zcela nebo zčásti uspokojena z podstaty dlužníka.

Další názor levice, konkrétně pana místopředsedy PSP Filipa je ten, že předložený návrh dostatečným způsobem negarantuje všem věřitelům rovné právní postavení. Zatímco dosavadní znění zákona víceméně práva věřitelů omezovala, návrh novely se přiklání k opačnému extrému, spočívajícímu v rozšíření práv věřitelů nad přijatelnou mez, zejména co se týká vztahu věřitele a správce konkursní podstaty. Správce se tu dostává do faktické závislosti věřitelů, je jimi jmenován i odvoláván, je povinen se řídit jejich pokyny. Věřitelé současně rozhodují o zásadních otázkách v rámci konkursního řízení. Správce by měl být osobou nezávislou na všech účastnících řízení. Je ovšem otázkou, jestli má být správce nezávislý útvar, či zda to má být ten, jehož povinností, nejen privilegiem, je rychle a efektivně vydobýt peníze pro věřitele. Postavení nezávislého subjektu již v konkursním řízení zastává soudce, který dohlíží na dodržování všech právních náležitostí. Tento názor pana poslance Pospíšila je dle mého velmi trefný. Kdo jiný než právě věřitelé, kteří jsou nastalým stavem nejvíce postiženi by měl rozhodovat o vývoji řízení a správě konkursní podstaty, když se

v prvé řadě jedná o jejich vlastní zájmy. Navíc by byla tato „závislost“ správce na věřitelích rozhodně oprávněnější než jeho podřízenost soudci.

Pozměňovací návrhy levice se týkaly toho, aby konkursního správce jmenoval předseda soudu nikoliv soudce, který současně prohlašuje konkurs, což se promítlo i do vládního návrhu nového úpadkového zákona. Další původní návrh, aby výbor věřitelů mohl odvolávat a zasahovat do výběru nového správce by byl správný ideově, ale i morálně.

Tímto směrem se uchyluje i názor pana ministra a předsedy Legislativní rady vlády ČR Bureše. Přesto, že vždy tvrdil, že je zastánce koncepčního řešení, tedy celkové rekonstrukce konkursního práva, v tomto projednávání vystoupil pro novelu a to hlavně z důvodu alarmujícího stavu konkursního práva a i jeho praktické aplikace. Konkurs by měl být totiž daleko více pod kontrolou těch, o něž v tomto řízení jde, tedy konkursních věřitelů. Nepovažuje tuto potřebu v žádném případě za budoucí trend úpravy úpadkového práva, ta je založena na zcela jiných východiscích a to např. prevence a motivace úpadce, aby sám hledal řešení situace, ve které se ocitl, a to ve stádiu, kdy je možné ještě zvolit různé způsoby řešení počínaje reorganizací a konče likvidačním typem úpadku. Dokončit ve stávající koncepci v přechodném období touto novelizací stávající úpravu by bylo možné a to jediným směrem, posílením práv věřitelů.

11.2. Věcný záměr nového úpadkového zákona

Současná úprava úpadků je v ČR dle expertů katastrofální, konkursy trvají léta a věřitelé získají nazpět průměrně 17 % pohledávek, což je nejméně v celé Evropské unii. Konkursy mají navíc naprostou převahu nad sanací problémových podniků. Proto se již dlouhou dobu připravuje úprava nová. Vládní návrh úpadkového zákona i návrh téhož zákona připravený poslanci ODS již v poslanecké sněmovně prošly prvním čtením a poté o nich jednal její

Ústavně právní výbor se zástupci vlády a Ministerstva spravedlnosti ČR. Vládní návrh je v současné době po třech čteních a schválení senátem u prezidenta republiky. Oba sledují stejnou filozofii a ta spočívá v posílení role věřitelů. Základní předlohou bude vládní návrh s tím, že do tohoto vládního návrhu budou promítnuty myšlenky poslaneckého návrhu JUDr. Jiřího Pospíšila plus také připomínky Ústavně právního výboru.⁵⁷

Ve věcném záměru úpadkového zákona by měla zásadní změny doznat právě povaha účastenství věřitelů v insolvenčním řízení. Jako s věřiteli by se od počátku řízení nebo od doby, kdy vyjde najevo, že mají pohledávku proti úpadci, mělo zacházet se všemi osobami, o nichž je soudu známo, že mají pohledávku za dlužníkem. Možnost přihlásit pohledávky bude věřitelům dána již od zahájení řízení. To by mělo vést k posílení práv dlužníkových věřitelů a k možnosti aktivně se zapojit do řešení úpadkové situace již v jeho nejranější fázi.⁵⁸

Absolutní prioritu při uspokojení svých pohledávek budou mít ti věřitelé, jejichž pohledávky za podstatou vznikly tím, že po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku reorganizací poskytnou prostředky k realizaci přijatého plánu, a to jen ohledně těchto pohledávek. Jako o samostatné třídě věřitelů se uvažuje také o tom, že budou výslovně pojmenováni věřitelé podřízených dluhopisů, a že za pohledávkami věřitelů zaujmou místo pohledávky Fondu pojištění vkladů a jemu podobných fondů, které plní sanační úlohu a také pohledávky dlužníkových společníků mající svůj původ v jejich účasti ve společnosti.

Při řízení a ovlivňování konkursu má mít rozhodující pozici věřitelský výbor, který bude dohlížet na činnost správce a dávat mu pokyny. Novela má také výrazněji přispět k uspokojení oddělených věřitelů. Dnešní 70ti % uspokojení těchto věřitelů způsobuje to, že banky a finanční instituce se zajišťují zástavou, která je výrazně nad hodnotou poskytovaného úvěru, obvykle na 140ti % zástavy. Ve svém důsledku má toto chování vliv na míru

⁵⁷ Konkursní noviny, č. 13, ročník VIII, str.1, Nový zákon o konkursu před dokončením

⁵⁸ Současnost a perspektivy úpadkového práva, Doc. JUDr. Karel Schelle, Csc., Prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc., str. 192

poskytovaných úvěrů, a tím i na tempo ekonomiky. Senátoři proto navrhli zvýšit limit kompromisně na 96% z navrhovaných 100%. Senátoři také navrhli stanovit na tři měsíce lhůtu, v níž by soud mohl přezkoumat oprávněnost vyhlášení konkursu. Nová právní úprava by se měla týkat jen nových konkurzů tedy ne těch, které začaly již dříve.⁵⁹

Základní změnou v postavení věřitelů je soustředění ustanovení o nich. To umožňuje, aby bylo legislativně vyjádřeno i základní členění věřitelů. Jsou jimi především ti, kteří podávají přihlášku, anebo na něž se tak hledí, v novém pojetí jsou spíše než konkurzní označováni jako insolvenční věřitelé. Zvláštní skupinu tvoří zajištění věřitelé a věřitelé pohledávek za podstatou a jim postavení naroveň. Jejich výčet je rozšířen⁶⁰ a zpřesněn. Nově jsou do zákona zařazeny a definovány pohledávky, které lze uhradit až po úplném uspokojení všech ostatních, tzv. pohledávky podřízené a pohledávky zůstatkové.

Osnova výslovně definuje zásadu rovných možností věřitelů (*par conditio creditorum*). Kromě toho, že její vyjádření přímo v zákoně je důležitým interpretačním pravidlem, je současně regulována i možnost zákonných výjimek z ní. Zcela zásadní změny doznává v osnově úprava postavení věřitelských orgánů. Výslovně se především upravují vztahy mezi jednotlivými věřitelskými orgány a jejich působnost. Schůze věřitelů se upravuje jako základní věřitelský orgán. Obecně se v této problematice vychází z principu, že věřitelé mají mít možnost se k důležitým otázkám v řízení vyslovit, přičemž to, že tak neučiní, ač k tomu mají příležitost, jde v dalším postupu k jejich tíži. Nově se zavádí povinnost soudu svolat schůzi věřitelů, žádají-li o její svolání správce, věřitelský výbor (zástupce věřitelů) nebo nejméně dva konkurzní věřitelé, jejichž pohledávky činí alespoň jednu desetinu přihlášených pohledávek. Pro tento případ se soudu předepisuje i lhůta, ve které má být schůze svolána. Ve vazbě na očekávaný průběh insolvenčního řízení se vymezuje též povinný předmět jednání

⁵⁹ Konkursní noviny, č. 13, ročník VIII, str.1, Nový zákon o konkursu před dokončením

⁶⁰ U pohledávek postavených naroveň pohledávkám za podstatou, tzn. zahrnují se zde i pracovněprávní nároky, které byly dříve uspokojovány jako pohledávky první třídy.

první schůze věřitelů. Výrazně zpřesněna a rozvedena je problematika hlasovacího práva věřitelů, protože dosavadní úprava pro svou strohost vyvolává řadu výkladových potíží.⁶¹

Hlavní změnou je tedy snaha posílit postavení věřitelů. Zákonodárci dávají do rukou věřitelů rozsáhlejší pravomoci. Věřitelé mohou více ovlivňovat podobu konkursu. Např. mají vliv na změnu správce konkursní podstaty. Dále se umožňuje, aby věřitelé dnem klasického konkursu zvolili i jiný způsob naložení s úpadcem, např. takzvanou reorganizaci, to znamená, že podnik nezaniká, v rámci konkursu není rozprodáván, ale je následně oddlužen a pokračuje pod správou věřitelů ve své činnosti. Další změnou je posílení postavení oddělených věřitelů, čímž se projevuje snaha přiblížit se návrhem vyspělé Evropy, kde uspokojení věřitelů je pokud možno stoprocentní a nebo v zásadě stoprocentní. Návrh přináší i větší informovanost všech účastníků řízení, tzv. insolvenční rejstřík, kdy veškeré důležité skutečnosti, které nastanou v rámci řízení, budou takto účastníkům k dispozici.⁶²

Shrnu okruh tří problémů z pohledu zaměstnance banky. Za prvé je to poměrně slabé postavení věřitelů, kteří mají menší možnost než je v řadě jiných zemích obvyklé rozhodovat o osudu svého dlužníka a často nemají efektivní možnost se svých závazků domoci. Druhá věc, která je velmi problematická, je to, že ve většině zemí světa je dnes konkursní systém upraven tak, že věřitelé mohou zvolit jednu ze dvou variant, jak se svých pohledávek domoci. Buď zachovají podnik tak, aby fungoval, a mohou žít v naději, že zlepšené fungování podniku po restrukturalizaci zpětně přinese alespoň částečné uspokojení pohledávek, a nebo se rozhodnou jít cestou likvidace podniku, rozprodeje majetku, čili postupují klasickým způsobem. Třetím problémem je u nás příliš vysoká a nadměrná moc soudů.⁶³

---

⁶¹ Konkursní noviny, č.1, ročník VIII, 2006, str.2, Insolvenční zákon je již na světě, JUDr. Pavel Němec, ministr spravedlnosti ČR

⁶² Návrh ODS, JUDr. Jiří Pospíšil, Konkursní noviny, č.18, ročník VIII, str.1

⁶³ Konkursní noviny, č.6, ročník VIII, str. 1, Zlepší postavení věřitelů nový zákon? Doc. Ing. Pavel Mertlík, CSc.

O většině věcí by nově měli rozhodovat sami věřitelé, zatímco doposud měly úpadek na starosti spíše soudy. Věřitelé jsou v podstatě „ekonomičtí vlastníci“ zadlužené společnosti, a měli by tak rozhodovat o způsobu řešení úpadku či o jmenování správce konkursní podstaty. Věřitelé mají mít také výrazný vliv na řízení podniku v úpadku. Převody majetku na příbuzné nebudou podle návrhu platit půl roku před zahájením konkursu, což je vzhledem k manželovi úpadce upraveno již dnes. Cílem chystaného zákona je také zrychlení celého procesu úpadku. Opouští se proto od různých formálních ochranných lhůt a dalších nástrojů, které umožňovaly protahování řízení, a umožňuje naopak krácení řízení.

Navrhovaný zákon usiluje o odstranění nedostatků platné úpravy, která dává věřitelům v rámci řízení jen omezený prostor. Řešení nehledá jen v kvantitativním rozšíření jejich oprávnění, ale v celkové změně koncepce jejich účasti. Především je zapojuje do řízení již od počátku, zatímco dnes se většina věřitelů účastní až dalších fází řízení. Ještě významnější změnou je přímý vliv věřitelů na výběr způsobu řešení dlužníkovy úpadku, což má zásadní význam.⁶⁴

Velmi výrazným rozdílem je také zpracovávání kontrolních zpráv. Ve Spojených státech se dovoluje dlužníku podržet si kontrolu nad firmou a poskytuje se mu výhradní právo, alespoň po určitou omezenou dobu, navrhnout plán reorganizace. Rozdíl je pak ve Spojeném království, kde nucená správa dává kontrolní práva určitému zajištěnému věřiteli, který nemá žádnou povinnost brát v úvahu zájmy ostatních slabších věřitelů. Jiné je pak uplatnění platného zákona v Německu, kde jsou velká kontrolní práva udělena zajištěným věřitelům. To má pak za následek upřednostňování likvidace podniku, před jeho udržením jako fungujícího podnikání, protože zajištění věřitelé mají v první řadě zájem na rychlém vyplacení svých pohledávek. Problémem britského zákona je, že podporuje věřitele v předčasné likvidaci

---

⁶⁴ Konkursní noviny, č. 13, ročník VIII, str.1, Nový zákon o konkursu před dokončením

firmy v případech, kdy by společnost měla větší cenu jako fungující podnik. Nová legislativa ve Spojených státech z roku 1994 zvyšuje ochranu některých věřitelů.⁶⁵

---

⁶⁵ Konkursní noviny, č.8, ročník VIII, str.1, Jaké konkursní právo v zahraničí? Ing. Erik Deutsch, 1. viceprezident KSKŘI (Komora specialistů pro krizové řízení a insolvenční v ČR) Exkurz do jiných právních úprav

§12 Shrnutí

Smyslem ZKV je přispět k vytvoření zdravého podnikatelského prostředí ve společnosti. Samotný účel dle zákona je uspořádání poměrů dlužníka, který je v úpadku. Naplnění smyslu i účelu se dosahuje prostřednictvím konkurzu, jehož cíl je dle § 2 ZKV dosáhnout poměrného uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkursní podstatu. Efektivnost konkursního zákona, která by měla být v praxi nejdůležitější, je možné tedy posuzovat dle toho, jestli jeho prostřednictvím půjde dosáhnout v praxi uspořádání majetkových poměrů úpadce tak, aby se vytvářelo „zdravé“ podnikatelské prostředí.⁶⁶

V současné úpravě, jak jsem nastínila a jak se také jeví z alarmující potřeby tuto materii urychleně uceleně upravit, je české konkursní právo zcela nevyhovující potřebám fungujícího podnikatelského prostředí. Podstatnou nevýhodou českého úpadkového práva je to, že dlužníkovi věřitelé nemají možnost účinně ovlivnit rozhodnutí o způsobech řešení dlužníkovra úpadku. Dlužník sám je nucen volit mezi konkursem a vyrovnáním již při podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení a o jiném než navrhovaném způsobu řešení úpadku nemůže rozhodnout ani soud. Byť moderní trendy úpadkového práva, které se prosazují v řadě zahraničních právních úprav, směřují k oslabení významu věřitelských návrhů na zahájení insolvenčního řízení (srov. např. s americkou nebo německou úpravou), nelze přehlédnout, že dosavadní úprava nabízí věřitelům jako jediný způsob řešení dlužníkovra úpadku, jehož mohou docílit vlastním návrhem, konkurs (návrh na nucené vyrovnání i návrh na vyrovnání může podat pouze dlužník). Přitom věřitelé, kteří nepodali návrh nebo další návrh, nemohou

---

⁶⁶ Současnost a perspektivy úpadkového práva, Doc. JUDr. Karel Schelle, Csc., Prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc. Str. 115, Vladimír Kablan, Nástin problému efektivnosti konkursního řízení

způsob řešení úpadku dlužníka ovlivnit vůbec, jelikož po prohlášení konkursu na majetek dlužníka jim již zákon možnost docílit změny zvoleného způsobu nepřiznává.⁶⁷

Problematicky upravuje české úpadkové právo samo postavení a působení dlužníkových věřitelů v insolvenčním řízení. Výrazným nedostatkem stávající úpravy z tohoto pohledu je pojetí účastenství v insolvenčním řízení. V případě prohlášení konkursu na majetek dlužníka se totiž jeho věřitelé zásadně stávají účastníky další fáze konkursního řízení (konkursními věřiteli) až přihlášením pohledávky do konkursu. Před prohlášením konkursu přitom věřitel pohledávku do konkursu účinně přihlásit nemůže. To ovšem (při absenci jiných /náhradních/ postupů) znamená, že první schůzi konkursních věřitelů lze svolat a věřitelské orgány ustavit nejdříve prvního dne následujícího až po uplynutí lhůty, jež *ZKV* dává věřitelům k přihlášení jejich pohledávek (v rozmezí nejméně třiceti dnů a nejdéle tří měsíců). Přitom právě v době bezprostředně následující po prohlášení konkursu lze očekávat řadu zásadních kroků (např. rozhodování o ukončení provozu dlužníkovy podniku), ke kterým se konkursní věřitelé při takto pojaté koncepci účastenství v rozhodné době nebudou moci (z objektivních důvodů tkvících v nedostacích právní úpravy) institucionálně vyslovit. Tím je oslabován též účinek několika posledních novelizací *ZKV*, jež obecně vzato cílily k posílení postavení dlužníkových věřitelů a jimi ustavených věřitelských orgánů. Přesto si myslím, že věřitelé nemohou být před vším upřednostněni, ale že by měl existovat jakýsi pomyslný rovnostranný trojúhelník mezi věřiteli, soudem a správcem.

Tímto byla nastíněna řada problémů úpravy ve vztahu ke konkursním věřitelům, které ztěžují uplatňování jejich nároků a důsledkem je jen to, že se věřitelé stávají pasivními. To je ale pro samo konkursní řízení velmi špatné, narušuje se tím samotná jeho filosofie, aby se věřitelé starali o své pohledávky a měli zájem na jejich co nejúplnějším uspokojení. Apatii ze strany věřitelů by se mělo razantně zabránit, jinak bude české konkursní řízení ovládáno

---

⁶⁷ [www. iDNES.cz](http://www.iDNES.cz) 05.06.2003 Min. spravedlnosti (Epravo)

„absolutistickým“ rozhodováním soudů a jím jmenovaného správce, přičemž věřitelé budou jen čekat na výsledek. Přání, aby věřitelé převzali v konkursu aktivní nebo alespoň aktivnější roli musí být ale podpořeno systémem jasných norem, které postavení věřitelů v konkursu zviditelní.

§13 Použitá literatura

UČEBNICE

- Civilní právo procesní, Prof. JUDr. Alena Wintrová, CSc. a kolektiv, 2. aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha a.s., 2002
- Občanské právo procesní, M. Kindl, A. Šíma, O. David, Aleš Čeněk, s.r.o., 2005
- Zákon o konkursu a vyrovnání, komentář, F. Zoulík, 3. vydání, C.H. Beck, 1998
- Problémy konkursního řízení a jejich řešení, JUDr. Roman Kozel, 2. rozšířené a přepracované vydání, Linde Praha a.s., 2003
- Konkurs a vyrovnání, třetí vydání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, EUROLEX BOHEMIA Praha 2005
- Konkurs a vyrovnání, JUDr. Ilona Schelleová, Dr. a kolektiv, EUROLEX BOHEMIA Praha 2003
- Vybrané problémy z teorie konkursního práva, Ilona Schelleová, Masarykova univerzita, Brno 1995
- Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související: komentář, Kotoučová J., Praha: C.H. Beck, 2002
- Současnost a perspektivy úpadkového práva, Sborník z vědecké konference uspořádané Vysokou školou Karla Engliše v Brně společně s Komorou správců majetku a likvidátorů dne 25. října 2001, Linie, Doc. JUDr. Karel Schelle, Csc., Prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc.
- Insolvenzen in Europa, Dr. Uwe Jahn, 3. Auflage, Economica Verlag, 1998
str. 329-344 Schweiz
- Grundzüge des schweizerischen Schuldbetreibungsrechts, 2. Band, Dr. Isaak Meier, Schulthess Polygraphischer Verlag Zürich, 1977
- Wegleitung zum neuen Schuldbetreibungs- und Konkursrecht, Das Eintreiben von Forderungen in der Schweiz, Guido Nünlist, Verlag Paul Haupt Bern, 1997
- SchKG II. Insolvenz von Unternehmen WS 05/06, Skriptum von Prof. Dr. Isaak Meier
- Die Gläubigerversammlung im Konkurs, Moor Ernst, Diss. Basel 1992
- Der Gläubigerausschuss im Konkurs- und im Nachlassverfahren, Gehler Karl August Meinrad, Diss. Freiburg 1999
- Der Gläubigerausschuss im schweizerischen Konkursverfahren und im Nachlassverfahren mit Vermögensabtretung, Sprecher Thomas, Diss. Zürich 2003

ČASOPISY

- Postavení věřitelů v konkursním řízení, Časopis pro právní vědu a praxi, Ilona Schelleová 2, 1994, č. 6, str. 52-81
- Věřitelské orgány v konkursním řízení, Právo a podnikání, 4, 1995, č. 6, str. 7-12

- Věřitel jako účastník konkursního řízení, Ekonom, 1995, č. 43, str. 69-70
- Konkursní noviny, č. 1, č. 6, č. 8, č. 13, ročník VIII

JUDIKATURA

- Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání, sestavil JUDr. Zdeněk Krčmář, Judikatura 2005
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 Ko 83/99
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 Ko 236/99
- Usnesení Nejvyššího soudu, Jc 217/2004 29 Odo 377/2002
- Usnesení Nejvyššího soudu, Jc 86/2003 29 Odo 327/2002
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1302/2000
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 Ko 286/2000
- Rozhodnutí Městského soudu v Praze, Ca 366/2001

POUŽITÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

1. zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (ZKV)
2. zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (OZ)
3. zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (ZP)
4. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (OSŘ)
5. zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (TZ)
6. Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, vom 11. April 1889 (SchKG)
7. Schweizerisches Strafgesetzbuch, vom 21. Dezember 1937 (StGB)

INTERNET

www.psp.cz

www.kn.cz